Pierre Alexis Ponson du Terrail

ROCAMBOLE

Ciclul „Dramele Parisului”
SERIA a V-a
Închisoarea Din Toulon

Capitolul I.

Clopotul închisorii sunase ora douăsprezece, ora mult aşteptată, de întrerupere a muncii, ora de repaus.

Soarele de iunie cuprinsese Toulonul în razele sale arzătoare şi condamnaţii căutau pe întrecute umbra. Câţiva numai, rămaşi mai în urmă, începură să păşească tăcuţi, doi câte doi, ţintuiţi cu toţii de acelaşi lanţ de grea sclavie.

— O sută şaptesprezece, zise deodată unul dintre ei, un gigant, cu faţa lată, cu umerii de titan, te mai ţii de rămăşagul nostru...?

— Mă ţin dacă voieşti, răspunse unul dintre condamnaţi, un om tânăr încă, de statură potrivită, cu mâini fine, cu figura mândră şi puţin disprețuitoare.

Colosul continuă:

— Tu ai poftă de dormit; eu, să ascult, poveştile domnului Cocodès, cum îl numesc toţi camarazii. Dacă câştigi, te voi lăsa să

Pierre Alexis Ponson du Terrail

ROCAMBOLE

Ciclul „Dramele Parisului”
SERIA a V-a
Închisoarea Din Toulon

Capitolul I.

Clopotul închisorii sunase ora douăsprezece, ora mult aşteptată, de întrerupere a muncii, ora de repaus.

Soarele de iunie cuprinsese Toulonul în razele sale arzătoare şi condamnaţii căutau pe întrecute umbra. Câţiva numai, rămaşi mai în urmă, începură să păşească tăcuţi, doi câte doi, ţintuiţi cu toţii de acelaşi lanţ de grea sclavie.

— O sută şaptesprezece, zise deodată unul dintre ei, un gigant, cu faţa lată, cu umerii de titan, te mai ţii de rămăşagul nostru…?

— Mă ţin dacă voieşti, răspunse unul dintre condamnaţi, un om tânăr încă, de statură potrivită, cu mâini fine, cu figura mândră şi puţin dispreţuitoare.

Colosul continuă:

— Tu ai poftă de dormit; eu, să ascult, poveştile domnului Cocodès, cum îl numesc toţi camarazii. Dacă câştigi, te voi lăsa să dormi în pace; dacă pierzi, vei veni cu mine să asculţi poveştile lui Cocodès.

O sută şaptesprezece, făcu semn din cap că primeşte, şi cei doi condamnaţi se aşezară departe unul de altul, atât cât le îngăduia lanţul care îi lega.

Gigantul scoase din boneta sa decolorată de vreme o pereche de cărţi unsuroase şi, punându-le dinaintea sa, întrebă:

— Cine împarte?

Şi trase un valet.

O sută şaptesprezece trase o carte mai mare şi începu să împartă.

Juca ecarté.

Din trei cărţi, O sută şaptesprezece câştigă partida.

Gigantul avea o mutră atât de amărâtă, că te cuprindea mila privindu-l.

Adversarul său îi zise cu simplitate:

— Jucăm şi contra?

O rază veselă luci în ochiul holbat al condamnatului, un surâs larg îi flutură pe buze şi-i zise lui O sută şaptesprezece cu toată naivitatea caracterului său simplu:

— Eşti prea bun, camarade, mulţumesc!

Începură a doua partidă şi gigantul pierdu din nou.

— Nu voi mai asculta poveştile lui Cocodès, murmură el cu resemnare.

Condamnatul, pe care ocna întreagă îl cunoştea sub numele de O sută şaptesprezece, îşi luă capul în mâini şi închise ochii.

Colosul, supranumit de camarazi Milon, arunca priviri pline de invidie în direcţia grupului de ocnaşi, care stătea puţin mai la o parte şi care peste câteva momente avea să guste fericirea de a auzi poveştile pline de farmec ale domnului Cocodès. Ca să-şi mai omoare timpul, începu să se joace singur cu cărţile, făcând diferite figuri şi pasenţe.

În grupa vecină de ocnaşi discuţia era înfocată.

— Dar unde naiba e Cocodès? întrebă unul.

— V-am spus eu că n-o să vină astăzi? zise o altă „bonetă verde”.

Şi adăugă cu ironie:

— Feciorii aceştia de familii mari, domnii aceştia frumoşi, cavaleri ai bulevardului, plini de bani şi de cunoştinţe înalte

îşi bat joc de închisoare. Se duc la infirmerie când le vine poftă, se culcă pe saltele moi, mănâncă supe şi fripturi…

— După şase luni li se uşurează pedeapsa, dacă nu cumva se întâmplă să le sosească vreun mic ordin de graţiere.

— Ah! drace, mormăi un ocnaş bătrân, cât timp lumea va fi lume, niciodată nu va exista deplină egalitate; nici chiar la închisoare.

— Cocodès e bogat, reluă ocnaşul care afirmase că cel aşteptat putea fi la infirmerie… Tatăl său e bogat şi i se trimit o mulţime de bani în fiecare lună. Comisarul şi l-a luat de secretar, şi are voie să iasă în oraş oricând pofteşte.

— Am auzit spunându-se, adăugă un alt ocnaş, că o doamnă foarte frumoasă din Paris, una dintre cocotele de frunte, a venit aici anume pentru ca să-l vadă. A tras la „Hotel de France”. După câte văd, tânărul nostru ştia să trăiască… Îşi avea în toate serile loja sa la teatru, unde se ducea întovărăşit de cele mai frumoase, mai elegante şi mai delicioase „păpuşi” ale Parisului; noaptea la „Café-Anglais”, duminica la curse…

— Dar ce naiba a făcut ştrengarul, de l-a trimis stăpânirea în mijlocul nostru?

— A imitat semnătura patronului său, un mare notar.

Ocnaşul cel bătrân ridică din umeri şi zise:

— Mie totuna îmi este, şi poveştile lui Cocodès pe care le ascultaţi cu toţii cu gurile căscate, ca nişte dobitoci, mă lasă cu totul rece. Mult mai mult m-ar interesa o altă poveste, pe care o ghicesc în parte şi pe care aş voi s-o cunosc în întregime.

— Ce poveste? întrebară mai multe voci, cu curiozitate.

— Aceea a lui O sută şaptesprezece.

— Nimeni din ocnă n-o cunoaşte, şi dacă tu ai ghicit-o, meriţi un premiu.

— De când e el la închisoare? întrebă un nou sosit.

— De zece ani.

— Şi de unde vine…?

— Nu se ştie. Camaradul nostru nu flecăreşte niciodată.

— Dacă mi s-ar spune într-o zi că e vreun prinţ căzut într-o mare nenorocire, nu m-aş mira deloc, zise cu naivitate unul dintre ocnaşi.

— Are purtările unui mare senior şi adeseori gardienii se simt încurcaţi în faţa lui.

— Şi ştiu pentru ce are o pază straşnică în jurul său…

— Comisarul are grijă să se intereseze în fiecare dimineaţă de starea lui O sută şaptesprezece.

— Şi cu toate acestea, niciodată n-a încercat să evadeze.

— Nu, reluă ocnaşul cel bătrân. La început fusese înlănţuit în grupa unui vulpoi. După două nopţi i s-a propus să evadeze. O sută şaptesprezece a ridicat din umeri şi a doua zi a cerut să i se dea ca tovarăş de lanţ pe gigantul Milon.

— Oh! ce brută! exclamă un ocnaş, referindu-se la Milon. O sută şaptesprezece trebuie să se plictisească grozav în tovărăşia lui.

— Din contră, sunt prieteni foarte buni, răspunse o voce.

— Am auzit spunându-se că Milon e nevinovat, adăugă un altul.

— Aşa, spune el, dar oare noi mărturisim vreodată că suntem vinovaţi…?

Ocnaşii hohotiră zgomotos.

Apoi, deodată, unul exclamă:

— Ştiam eu bine că Cocodès nu e bolnav şi că nu-şi va părăsi camarazii.

Toţi îşi întoarseră capetele, toate privirile se aţintiră asupra unui singur punct şi un ura puternic răsună.

Un tânăr înalt, corpolent, se apropie legănându-se, cu mâinile în buzunar, fumând o ţigară de foi, afişând cea mai completă nepăsare.

— Trăiască Cocodès! strigară ocnaşii.

— Bună ziua, amicii mei, bună ziua, răspunse cu o voce plină de voioşie acela care era obiectul unor manifestaţii aşa de entuziaste.

Purta şi el uniforma închisorii, dar cu mici modificări. Sub bluza groasă de ocnaş, de pildă, avea o cămaşă de mătase foarte fină; pantalonii îi erau uşori, largi şi ascundeau foarte bine cătuşa.

— Bună ziua, Cocodès, zise ocnaşul cel bătrân. E adevărat că ai fost bolnav?

— Sunt şi acum, dragii mei prieteni. Da, da… sunt bolnav, chiar azi dimineaţă am intrat la infirmerie…

— Dar mi se pare că medicul te-a găsit bun pentru muncă…!

— Nicidecum! Medicul, care e prieten bun cu mine, m-a sfătuit prieteneşte să dorm bine, să mănânc bine şi să fac câte o mică plimbare în fiecare dimineaţă.

— Ştrengarule!

— Ce voiţi, dragii mei? reluă Cocodès, trebuie să avem răbdare. Mai am numai patru ani de trăit printre voi şi voi face în aşa fel ca aceşti patru ani să treacă repede.

— Ştrengarule! murmură ocnaşul cel bătrân, nu ţi-e ruşine să spui asemenea lucruri în faţa mea?… Ştii bine că mie aici îmi vor putrezi oasele.

— De ce nu evadezi?

— Ehei! dragul meu, eu sunt cal bătrân! Am evadat de cinci ori până acum şi de cinci ori m-au prins. Şi apoi nu mai am mijloace!… Că doar eu nu sunt fiu de bancher! Să presupunem că aş evada; ce-aş putea să fac când m-aş vedea liber?… Ultima oară când m-au prins furasem o pâine de la brutar… şi încă ce pâine: era veche şi uscată ca piatra!

— Ce meserie aveai tu înainte de a intra la ocnă? întrebă Cocodès?

— Eram birjar.

— Foarte bine. Aşteaptă până când mă voi libera eu. Vei evada şi te voi lua în serviciul meu.

— Ehei!… Avem destul timp să ne gândim!… exclamă bătrânul. Ai tutun?

— Vreţi să vă dau ţigări?

Şi Cocodès, fără să mai aştepte răspunsul, aruncă în mijlocul ocnaşilor o mână de ţigări de foi de cea mai bună calitate.

— Ce lux!… murmurară condamnaţii.

— Da, dragii mei, reluă Cocodès, am ieşit de la infirmerie numai pentru ca să vin să vă văd.

— Ce ne vei mai povesti astăzi, Cocodès?

— Ce vreţi voi…

— Eu, zise ocnaşul cel bătrân, aş vrea să aud o dramă, care să mă facă să plâng, să plângă mult, cu lacrimi…

Cocodès căută să-şi adune amintirile.

— Ah! dacă vreţi, zise dânsul, părând că şi-a adus aminte de ceva foarte interesant, dacă vreţi, vă voi povesti o dramă faimoasă!… Eram la o premieră cu Nineta…

— Care Nineta?

— Amanta mea din urmă, pentru care am făcut prostia…

— A!… doamna cea frumoasă de la Hotel de France?

— Chiar dânsa. E mereu îndrăgostită de mine mititica. Aş fi în stare s-o iau de nevastă dacă nu s-ar împotrivi tata…

— Să auzim drama! zise bătrânul cu nerăbdare.

— Cum se numeşte? întrebă un altul.

— Rocambole.

— Frumos nume!

Pe când Cocodès vorbea astfel, Milon, colosul, se apropiase cât putuse mai mult de „grupa fericiţilor”.

O sută şaptesprezece deschise ochii şi-l privi cu atenţie.

— Vrei să asculţi povestea lui Cocodès? îl întrebă dânsul cu blândeţe.

— Oh! zise Milon, dacă ai vrea să mă ajuţi, ţi-aş da porţia mea de hrană de astă-seară…!

— Să mergem, zise O sută şaptesprezece, dar să ştii că eu nu-mi vând niciodată serviciile…!

Se sculară şi se apropiară amândoi mărind grupa ascultătorilor lui Cocodès.

Cocodès zicea:

— Da, domnilor, e o dramă frumoasă; mai ales actul al patrulea e foarte emoţionant…

— Să vedem!… zise O sută şaptesprezece, cu un ton ce vădea oarecare neîncredere.

Capitolul II.

Cocodès vorbi cam aşa:

— Rocambole, dramă în cinci acte şi un prolog. Prologul se petrece cu trei ani mai înainte de acţiune, în casa unui oarecare marchiz de Chamery.

Iată ce s-a întâmplat: marchizul de Chamery era foarte bogat. Are un fiu pierdut, de a cărui urmă nu mai ştie nimic. E o poveste întreagă… Într-o zi, cu puţin înainte de moartea sa, bătrânul a primit o scrisoare de la un prieten al său, ducele de Sallandrera.

Se pare că ducele de Chamery bănuia că ducele de Sallandrera fusese în relaţii de dragoste cu soţia sa şi că fiul său nu era al său… În scrisoarea pe care i-o scria, ducele de Sallandrera oferea mâna fiicei sale, Carmen, fiului său.

Atunci bătrânul marchiz a trimis după notarul său.

— Pentru ce?

— L-a chemat pentru ca să-i încredinţeze toată averea şi toate titlurile sale şi să-l însărcineze cu căutarea fiului pierdut, care trebuia pus în posesia unei averi de peste şase milioane… Dar, continuă Cocodès, trebuie să vă mai spun că în timpul acela exista în Paris o vastă asociaţie de bandiţi, numită Clubul Valeţilor de Cupă.

— Frumos nume! exclamă ocnaşul cel bătrân, plescăind din limbă.

— Valeţii de Cupă, continuă Cocodès, furau, prădau, asasinau şi niciodată nu puteau fi prinşi. Pe oriunde treceau, lăsau în urma lor o carte: un valet de cupă. Altceva nu mai găseau autorităţile, oricât de multă silinţă şi-ar fi dat. Valeţii de Cupă şi mai cu seamă Cezar Andréea, şeful lor, dispăreau ca prin farmec.

— Cezar Andréea? întrebă un ocnaş care stătuse până atunci tăcut; mi se pare că am mai auzit numele acesta.

— Prostule! exclamă Milon, colosul, nu vezi că e vorba de o piesă de teatru?

— Ar putea să fie o piesă istorică, obiectă parizianul.

— Dacă mă întrerupeţi mereu, nu voi mai sfârşi niciodată.

— Oh! te ascultăm!… te ascultăm! exclamară mai multe voci.

Cocodès urmă:

— Îndată ce sosi notarul, marchizul, concedie camerista, o bătrână care-l îngrijea de multă vreme. Rămase în preajmă cameristul. Servitorul acesta era cunoscut în casa marchizului sub numele de Valentin; notarul însă îl ştia sub numele de Venture.

— Cum? Avea două nume?

— Da, ca şi notarul, căci notarul acesta nu era altul decât Cezar Andréea, şeful Valeţilor de Cupă.

— Ah! bravo! bravo! exclamară mai mulţi ocnaşi.

— Valentin e şi el un Valet de Cupă deghizat. Marchizul povesti notarului tot ce-i ardea inima, deschise caseta de bani şi-i arătă toată averea. Apoi, bătrânul, care se emoţionase prea mult, fu condus în camera sa. Valentin îi luă de la gât cheia de la casa de bani. Cezar Andréea şi Valentin deschiseră, deci caseta şi se puseră pe lucru, când pe neaşteptate, bătrânul, care auzise zgomot, reveni.

— Sărmanul bătrân!… murmură unul dintre ocnaşi.

— Atunci, continuă Cocodès, Valentin şi Cezar Andréea se aruncară asupra marchizului, îl închiseră în camera lui şi… înţelegeţi, afacerea era uşoară cu un bătrân aşa de slab cum era marchizul… Dar tot în acelaşi timp se auzi un zgomot de geamuri sparte, şi un tânăr îmbrăcat într-un costum de lucrător sări în încăpere. Tânărul lucra şi el în aceeaşi afacere, însă pe propria sa socoteală. Scoase, un chibrit din buzunar, îl aprinse, văzu casa de bani deschisă şi… Dar Cezar Andréea se reîntoarse, se aruncă asupra tânărului, îl trânti la pământ şi voi să-i implânte pumnalul în piept. Deodată un val de lumină năvăli în odaie; era

Valentin, care intra cu o lumânare în mână. „Opreşte-te, stăpâne!… strigă dânsul, e Rocambole.”

— Ce gândeşti tu despre toate acestea?… întrebă Milon, care nu pierduse nici un singur cuvânt din toată povestea lui Cocodès.

Un surâs misterios flutură pe buzele ocnaşului.

— Gândesc, răspunse el cu melancolie, că planul a fost bine combinat.

Cocodès păstră tăcerea timp de câteva momente.

— Dragul meu, îi zise ocnaşul cel bătrân, trebuie să te cam grăbeşti, pentru că în curând clopotul va suna.

— Trec la actul întâi, zise Cocodès. Suntem la Belleville, într-o casă mare, cu mai mulţi locatari. E mai întâi un avocat, care nu mai pleda de mult timp, trăind din gloria trecutului. Apoi, un pictor, domnul Armand, care dă lecţii unei domnişoare din lumea mare, dona Carmen de Sallandrera, fiica seniorului spaniol, despre care a fost vorba în prolog. Domnul Armand îşi alege de confident pe amicul său, avocatul. E înamorat de frumoasa sa elevă şi n-o mai iubeşte pe Baccarat, o femeie foarte frumoasă din lumea demi-mondenelor pariziene… În casa aceasta mai locuieşte şi bătrâna Fipart, împreună cu nepoata sa, Cerise. Mama Fipart e o femeie de treabă, dar peste măsură de supărată din pricină că fiul ei, Joseph, s-a făcut tâlhar, luându-şi numele de Rocambole.

— A!… exclamă parizianul, frumoasă înlănţuire de fapte.

Cocodès continuă:

— Mama Fipart e foarte supărată; din contră, nepoata sa, Cerise e veselă, pentru că în curând se va căsători cu un tânăr foarte cumsecade, Jean. Fetiţei îi va da ca zestre micile sale economii, în valoare de 600 de franci. Pe când domnul Armand stă de vorbă cu avocatul, soseşte un englez, evident un gentleman, sir Williams. Englezul vine să comande un tablou; dar acesta e numai un motiv: Domnul Armand nu-i cunoaşte nici numele, nici locul şi data naşterii şi, când îşi luă ziua bună de la cei doi oameni, pentru a

pleca la lecţie, gentlemanul, englez respiră uşurat şi-şi zise: „Tânărul acesta nu ştie nimic.”

— Bine, intervine parizianul, mi se pare că ghicesc cum s-a petrecut afacerea. Am văzut destule melodrame la Paris şi ştiu cam cum merg lucrurile. Armand trebuie să fie copilul pierdut al domnului de Chamery.

— Chiar aşa e, zise Cocodès.

— Şi gentlemanul sir Williams e, desigur, Cezar Andréea, şeful Valeţilor de Cupă.

— Dacă le ghiceşti pe toate, zise Cocodès râzând, nu mai am nevoie să vă povestesc…!

— Ba da, ba da!… povesteşte-ne mai departe!… Taci din gură, parizianule!

— Aşadar, reluă Cocodès, pe când gentlemanul se pregătea să plece, se auzi un zgomot de zurgălăi. Era domnişoara Baccarat, care trecea spre Vincennes pentru a lua parte la cursele de cai de acolo şi se oprea în drum pentru a vedea ce mai face scumpul ei Armand, care de o bucată de vreme o cam lăsase în părăsire.

— Miss Baccarat! exclamă englezul.”

Femeia îi dă mâna şi stau de vorbă. Sosesc după aceea Cerise şi Tulipa, proprietara casei; amândouă recunosc în Baccarat pe o camaradă a lor.

Baccarat, întristată că nu putuse să-l vadă pe Armand, îi lăsă un bileţel parfumat şi dulce şi plecă spre Vincennes, împreună cu sir Williams.

Logodnicul Cerisei vine să-i ceară mâna.

Bătrâna mamă Fipart se învoieşte şi nu mai rămâne decât să înceapă pregătirile pentru nuntă.

Dar iată că în timpul acesta avocatul se reîntoarce şi-o anunţă pe mama Fipart că Rocambole comisese un furt şi că dacă nu i se dădea reclamantului suma de şase sute de franci, Rocambole va fi încarcerat şi trimis la ocnă.

Cerise vine plângând la Jean şi-i spune vestea.

Tânărul începe şi el să plângă.

— Mi se pare că şi mie îmi vine a plânge, întrerupse ocnaşul cel bătrân.

— Biata Cerise, continuă Cocodès, avea să dea zestrea sa de şase sute de franci pentru a-şi scăpa verişorul de la închisoare.

În mijlocul acestei dezolări generale, urcă scările portarul, aducând două scrisori.

Una este pentru mama Fipart, cealaltă pentru domnul Armand.

Cea dintâi e de la Rocambole. Tânărul scrie mamei sale că pleacă în India pentru a face avere şi pentru a şterge pata de pe numele său.

Cealaltă e adresată domnului Armand. I se propune tânărului pictor o scurtă călătorie la Marsilia, unde va găsi un prieten vechi al familiei, doctorul Gordon, care-i va destăinui adevăratul său nume şi-l va pune în posesia unei mari averi.

Şi, pe când domnul Armand scoate un strigăt de bucurie, sărmana mama Fipart cade leşinată şi… cortina cade.

— Ei bine!… Ce mai spui O sută şaptesprezece? întrebă Milon, triumfător.

— Să vedem urmarea, răspunse scurt taciturnul ocnaş.

Dar în clipa aceea se auzi sunetul clopotului.

Ocnaşii erau chemaţi la muncă.

Legiunea condamnaţilor se sculă dintr-o dată în picioare, ca un singur om, şi se auzi zăngănitul lugubru al fiarelor.

— Eu, zise Cocodès, sunt bolnav şi mă reîntorc la spital. Dacă voiţi însă, mâine voi relua de la actul al doilea.

Şi pe când ocnaşii, cu capetele plecate, se îndreptau spre chinuitorul loc de muncă, el se îndepărtă încetişor, legănându-se, în direcţia spitalului.

Capitolul III.

E noapte. Tăcerea domneşte în întreaga închisoare.

Înlănţuiţi, doi câte doi, pe paturile lor de lemn, ocnaşii au ordin să doarmă. Unii, mai docili, ascultă porunca. Alţii vorbesc între dânşii pe şoptite…

De la un capăt la altul al închisorii numai proiecte de evadare.

Când trece vreun supraveghetor, se face o tăcere mormântală. Dar cum rămân din nou singuri, murmurul reîncepe.

Gigantul Milon şi tovarăşul său de cătuşă, ocnaşul O sută şaptesprezece, se întorseseră de mai multe ori când pe o parte, când pe alta. Prin urmare nu dormeau încă.

O sută şaptesprezece era un condamnat misterios şi foarte tăcut. El impunea oarecare respect tuturor şi gigantul Milon, cu toată forţa sa titanică, simţea că omul acela îi era superior. De aceea niciodată nu îndrăznise să-l tutuiască.

De obicei, O sută şaptesprezece dormea.

La amiază se întindea pe pământ şi închidea ochii; seara, se culca la ora regulamentară şi nu se mişca până a doua zi dimineaţa.

Omul acesta, care era supravegheat cu o vigilenţă deosebită, cu toate că niciodată nu încercase să evadeze, se refugia în braţele somnului, unde părea că găseşte o supremă consolare.

Dar în noaptea aceea O sută şaptesprezece era agitat, în cele din urmă Milon îl întrebă:

— Ce ai, camarade?... Eşti bolnav...?

— Nu, răspunse O sută şaptesprezece, cuget...

— Da?... Şi la ce te gândeşti...?

— La povestea lui Cocodès.

— Şi eu de asemenea, zise cu simplitate Milon; şi mă gândesc cu atât mai mult cu cât sunt de părere că Rocambole a existat într-adevăr.

— Crezi?... întrebă O sută şaptesprezece.

— Eram în Paris în vremea când se vorbea despre acei faimoşi Valeţi de Cupă.

— Da?

Milon continuă cu voce înceată şi apropiindu-şi buzele de urechea tovarăşului său de lanţ:

— Dacă voieşti, vom vorbi puţin.

— Vorbeşte, zise O sută şaptesprezece.

— E adevărat că sunt cam grosolan, continuă gigantul, şi că sunt aproape cu totul lipsit de inteligenţă. Aş doborî un bou cu o lovitură cu pumnal, dar un copil ar putea cu uşurinţă să mă înşele. De aceea au şi putut ei să mă trimită la închisoare…

— Care ei? întrebă O sută şaptesprezece.

— Am susţinut totdeauna că sunt nevinovat, continuă Milon, şi cu toate că nimeni nu voieşte să mă creadă, e foarte adevărat. Ar fi fost mult mai bine să fiu mai puţin onest, dar mai inteligent. Dar, zise colosul, mi se pare că te plictisesc, O sută şaptesprezece.

— Nicidecum, răspunse ocnaşul. Povestea ta mă interesează… Aşadar, spui că eşti nevinovat?

— Da.

— Ce meserie aveai înainte de a intra în închisoare?

— Eram servitor de încredere.

— Şi ce acuzare ţi s-a adus?

— Am fost acuzat de furt de bijuterii.

— Cum asta? Pentru ce?

— Pentru că n-am vrut să spun unde erau ascunşi banii copiilor.

— Ce copii?… Despre cine vorbeşti?

— Copiii doamnei în al cărei serviciu eram.

— Aşadar, copiii te-au acuzat de furt?

— Oh! exclamă Milon cu oarecare indignare, sărmanele fetiţe!… căci erau două fetiţe gemene. Două fetiţe dulci şi drăguţe, care astăzi trebuie să aibă vreo optsprezece ani, şi care îşi petrec poate viaţa în vreun colţ întunecat, cine ştie în ce mizerie…!

Milon se opri şi, la scânteierea razelor felinarului care lumina camera nr. 3 a închisorii, tovarăşul său putu să vadă o lacrimă mare rostogolindu-se pe faţa titanului.

— Continuă, zise O sută şaptesprezece.

— Se pare că doamna, reluă Milon, se măritase pentru a doua oară, fără consimţământul familiei. Dânsa avea doi fraţi, doi mizerabili, care de mai multe ori încercaseră să le piardă pe sărmanele copiliţe. Soţul stăpânei mele murise de multă vreme, şi sărmana femeie n-avea nici un alt protector decât pe mine. Era tânără încă şi foarte frumoasă; fetiţele creşteau văzând cu ochii. Doamna, privindu-le cu dragoste, îmi zicea adeseori: „Îndată ce vor împlini cincisprezece ani, le voi mărita, ca să poată căpăta câte un protector”. Doamna era foarte bogată. Locuiam într-un frumos palat din foburgul Saint-Germain. În fiecare seară zăvoram porţile, de teama vreunei întâmplări neprevăzute, a unui atac banditesc.

Doamna îmi spunea mereu:

— Mă tem aşa de mult de fraţii mei…!”

Într-o zi, copilele se jucau cu nevinovăţie în grădina din jurul casei.

O detunătură se auzi, un glonte şuieră. Din fericire glontele trecu, fără să le atingă.

Poliţia fu înştiinţată, începură cercetări minuţioase, dar nu se descoperi nimic.

Altădată, una din ele, mica Berta, fu apucată, după masă, de crampe violente. Un medic sosi în grabă şi declară că era la mijloc o încercare de otrăvire.

Atunci doamna înţelese bine că viaţa copilelor sale era serios ameninţată şi se hotărî să le pună la adăpost. Într-o noapte le-am condus în secret la o mănăstire, unde au fost primite sub un nume oarecare; şi stăpâna mea a mers aşa de departe cu prudenţa, încât nu şi-a spus adevăratul nume.

La întoarcere biata femeie mi-a zis:

— Milon, te ştiu onest şi mă încred în tine. Ştii bine că într-o zi, mai curând sau mai târziu, fraţii mei mă vor asasina. Prin urmare trebuie să asigur viitorul copiilor mei.”

Eu o ascultam plângând. Ea îmi dădu în primire o lădiţă, zicându-mi:

— Iată jumătate din averea mea; sunt o sută cincizeci de mii de franci în aur şi în bilete de bancă. Ascunde lădiţa aceasta undeva. Dacă mi se va întâmpla vreo nenorocire, va fi zestrea fiicelor mele.”

— Şi ai ascuns banii aceia? întrebă O sută şaptesprezece.

— Da, şi nimeni altul decât mine nu i-ar putea găsi.

— Oh! murmură O sută şaptesprezece gânditor.

Milon continuă:

— Presimţirile sărmanei mele stăpâne s-au dovedit cât se poate de întemeiate. Ea muri otrăvită, câteva zile după aceea. Fraţii criminali avură îndrăzneala să-şi reclame dreptul lor la moştenire. Fetiţele erau născute în străinătate; n-aveam în mâinile mele nici o hârtie cu care să pot dovedi legitimitatea deţinerii lădiţei şi nu voiam să dau la iveală locul unde se ascundeau micuţele, de teamă ca nu cumva să li se întâmple vreo nenorocire. Fraţii criminali fură puşi în posesia averii sărmanei mele stăpâne; dar dânşii se aşteptau să găsească mult mai mulţi bani şi, cum nu s-a întâmplat aşa, unul dintre ei îmi zise:

— Tu trebuie să fii depozitarul unei sume importante. Dacă ne-o încredinţezi, vei avea şi tu partea ta.”

Am refuzat cu indignare, dar sunt aşa de dobitoc, adăugă Milon cu naivitate, încât am mărturisit lucrul.

O săptămână după aceea, cineva bătu la uşa camerei, mele, deşteptându-mă din somn. Mă retrăsesem într-un hotel mobilat. Erau doi agenţi de poliţie, care veneau să mă aresteze. Eram acuzat că furasem diamantele doamnei, şi mizerabilii de fraţi combinaseră lucrurile aşa de bine, încât în unul din geamantanele mele se găsiră câteva inele şi alte bijuterii de mare valoare. Cu toate protestele de nevinovăţie, am fost condamnat la zece ani muncă silnică.

— Şi, întrebă O sută şaptesprezece, nu mai ai nici o ştire de la copiliţe?

— Nu, dar sper că mizerabilii n-au putut să le dea de urmă.

— Şi banii…?

— Îmi aduc aminte foarte bine unde i-am ascuns.

— Poate că au fost găsiţi…

— Nu e cu neputinţă…!

— N-ai încercat niciodată să evadezi?

— Ba da, am încercat de două ori, dar am fost prins; sunt aşa de dobitoc…

— Sărmanul om! murmură O sută şaptesprezece.

Apoi, lipindu-şi la rândul său buzele de urechea lui Milon, zise:

— Ei bine, dacă voieşti să evadezi, îţi voi oferi eu mijlocul.

— Dumneata, întrebă Milon, mirat, dar… atunci…?

— Vrei să mă întrebi de ce nu evadez eu însumi…?

— Da.

— La ce bun?… M-aş plictisi grozav în lume…

Şi O sută şaptesprezece se întoarse cu spatele spre Milon şi adormi liniştit.

Capitolul IV.

A doua zi, la amiază, ascultătorii lui Cocodès erau cu toţi adunaţi, aşteptându-l. Dar Cocodès întârzia.

Omul acesta se bucura de o mulţime de mici privilegii în închisoare; stătea şi în ziua aceea la infirmerie.

Ocnaşul e de obicei foarte gelos, mai ales aceia care ştiu bine că-şi vor petrece toată viaţa între zidurile închisorii.

Dar Cocodès, al cărui nume adevărat nu era cunoscut, de nimeni, pentru motivul foarte simplu că nu voise să-l spună nimănui, Cocodès, deci, care înainte de a primi porecla aceasta, era cunoscut de toată lumea sub numele de 87, ştiuse să se facă plăcut tuturora.

Asta din pricină că nu era deloc zgârcit şi se pricepea de minune să facă mici cadouri.

Pe urmă, de când era el în închisoare, bieţii condamnaţi nu mai aveau nevoie să-şi plătească scrisorile; le scria el pe toate gratuit.

El redacta, petiţiile către comisar, scrisorile către duhovnic şi bileţelele pe care tot el se însărcina, să le

trimită la închisoarea Saint-Lazare din Paris.

Cocodès primea în fiecare lună o sumă de bani de la familia sa.

În sfârşit, după cum au putut observa cititorii, Cocodès era şi un bun povestitor.

De aceea, condamnaţii, se adunaseră cu toţii şi-l aşteptau.

Însuşi O sută şaptesprezece era prezent, împreună cu tovarăşul său Milon, bineînţeles.

Dar timpul trecea, şi Cocodès nu se mai arăta. Câţiva dintre ocnaşi începură să murmure.

— Veţi vedea că Cocodès nu va veni astăzi, zise unul dintre ei.

— Ah! zise un altul, unul dintre condamnaţii pe viaţă, vă admir, dragii mei!… Vă plângeţi cu toţii şi, cu toate acestea, aţi venit la ocnă cu trăsura, ca nişte prinţi…

— Dar dumneata cum ai venit? întrebă un ocnaş tânăr.

— Eu am venit înlănţuit, cu cătuşele şi de mâini şi de picioare; cred că niciunul dintre voi nu poate sta alături de mine.

— Te înşeli, zise un alt ocnaş; şi eu am venit încătuşat, şi asta încă din timpul lui Thierry!

— Cine-i acest Thierry? întrebă un condamnat tânăr.

— Căpitanul de pe atunci al ocnei, un om bun ca pâinea lui Dumnezeu. Puţine evadări se întâmplau pe vremea lui…

— Da, zise un ocnaş bătrân, dar desigur că tu n-ai cunoscut fierul roşu…

— Nu, nu l-am cunoscut.

Expresia „fier roşu” trezi un fior rece în întreaga adunare.

Ocnaşul cel tânăr murmură:

— Trebuie să fi fost nişte momente teribile…!

Bătrânul suspină şi-şi propti capul în piept:

— În ziua în care am fost înfierat, zise el, am încetat din viaţă…!

— Cum asta?

Bătrânul aruncă în jurul lui o privire scânteietoare.

— Da, repetă dânsul, în ziua aceea am încetat din viaţă.

Şi preumblându-şi privirea tristă şi dezolată asupra grupei de ocnaşi care-l înconjurau, exclamă cu un accent de ironie:

— Ah! staţi cu toţii cu gurile căscate, aşteptându-l pe Cocodès, ca să vă povestească piese de teatru, drame, cum le zice el. Ei bine, dacă v-aş spune eu povestea mea, dacă v-aş povesti cum am fost înfierat, v-aţi înfiora cu toţii şi cred că l-aţi uita pe Cocodès!

— De ce nu povesteşti? întrebă un condamnat; te ascultăm cu toţii.

Bătrânul reluă:

— Am şaizeci şi nouă de ani. Sunt treizeci şi patru de ani de când mă aflu în închisoare şi de când sunt mort… de când corpul meu e fără suflet şi inima mea fără speranţă. Ştiţi voi cine sunt eu? Cine am fost? Eram bancher, milionar, şi aparţineam unei familii nobile! Eram însurat cu o femeie frumoasă, pe care o divinizam. Viaţa mi se părea un vis. O patimă nenorocită a distrus totul în câţiva ani… Eram jucător, jocul e calea cea mai sigură spre ocnă! Calea, aceasta începe din saloanele palatelor, trece prin casele de joc şi se continuă în tripourile ordinare, în taverne. Pe marginile acestui drum se văd, searbede, spectrele mizeriei şi ale dezonoarei. De la bogăţie la mizerie, calea este foarte scurtă pentru un jucător. Mai întâi îşi pierde ceea ce-i aparţine, apoi ceea ce i s-a încredinţat; îşi pierde în urmă soţia, amicii, rudele. Rude, amici, nevastă, cu toţii tac; celor dintâi le e milă; cea din urmă se sileşte să-şi ascundă lacrimile. Am jucat totul şi am pierdut totul; am pierdut pâinea copilul meu, căci nevasta mea era însărcinată, am jucat până şi hainele ei, inelul pe care i l-am pus în mână în ziua nunţii… Într-o dimineaţă, când m-am trezit, nu mai aveam nimic. Atunci demonul din mine a apărut şi a început să mă chinuiască: am comis un fals. Câţiva amici bogaţi mă salvară. Am plecat din Franţa. Dar Parisul avea asupra mea

o neînţeleasă putere de atracţie. M-am reîntors. Şi ştiţi pentru ce? Ca să devin… falsificator de bilete de bancă. În tot timpul acesta, nenorocita mea soţie nu ştia decât un singur lucru: că eram ruinaţi. Ea se retrăsese în casa unei verişoare, care o primise cu braţele deschise; pe mine mă credea dus în America, unde plecasem chipurile ca să încerc a-mi reface averea; sărmana femeie se ruga mereu pentru mine. Dar crima e totdeauna pedepsită. Jocul m-a trădat până la sfârşit. Într-o seară am fost surprins la o masă de joc cu un teanc de bilete false în mână. Am fost arestat… am mărturisit totul. În epoca aceea, falsificatorii erau pedepsiţi cu moartea. Mila regală mi-a schimbat pedeapsa cu moartea în muncă silnică pe viaţă. Nevasta mea habar n-avea de toate acestea şi era aproape să devină mamă, era aproape să nască o fiinţă care avea să intre în viaţă prin poarta mizeriei, poartă deschisă de disperare.

Bătrânul ocnaş se opri o clipă, emoţionat de greutatea acelor amintiri dureroase.

Ocnaşii, hoţii, asasinii, care îi ascultau povestea, erau şi ei emoţionaţi.

În clipele acelea, oamenii aceştia huliţi de societate şi izgoniţi din sânul ei, păreau că ei înşişi suferiseră toate chinurile prin care trecuse bătrânul ocnaş.

În sfârşit, acesta din urmă continuă:

— Oh!… voi nu ştiţi ce e înfierarea; n-aţi văzut cum se proceda: se înălţa un eşafod, condamnatul era urcat sus, fixat, silit să ţină capul înainte, privirea îndreptată asupra publicului care venea în număr mare să râdă de ruşinea lui. Apoi, după o oră de aşteptare, călăul venea. Vedeai cu proprii tăi ochi cum se înroşea încetul cu încetul fierul, sub apăsarea căruia carnea ta avea să fumege peste puţin timp. Pe când, înlemnit de groază, priveam toate aceste pregătiri, lumea adunată îmi striga în derâdere: „bancherul…”! „bancherul”! Dar eu eram preocupat foarte puţin de strigătele acestea; nici supliciul teribil pe care aveam să-l îndur nu mă înspăimânta. Mă gândeam la sărmana mea

soţie care, fără îndoială, mă credea liber şi se legăna în dulcea speranţă de a mă revedea în curând. În sfârşit, călăul se aplecă şi, pe când ridica fierul înroşit pentru a-l imprima pe umărul meu, mulţimea tăcu. Se făcu dintr-odată o linişte aproape solemnă, întocmai ca în momentul când condamnatul la moarte se întinde pe bascula fatală. Dar în acea clipă, din mijlocul acelei mulţimi tăcute, un ţipăt se auzi, un ţipăt teribil, la care eu am răspuns printr-un urlet de fiară sălbatică, lovită de moarte. Nu durerea fizică mi-a smuls strigătul acesta; mi se pare chiar că nici n-am simţit fierul arzător călcându-mi carnea… A fost un ţipăt de groază pentru că, în mijlocul mulţimii, la o distanţă mică ele eşafod, zărisem o femeie… şi femeia aceea era soţia mea!

Şi ocnaşul, pronunţând cuvintele acestea, îşi prinse capul între mâini şi două lacrimi mari luciră în ochii săi întunecaţi.

Urmă un moment de linişte apăsătoare.

Apoi ocnaşul îşi ridică capul şi, cu un accent teribil, continuă:

— Ah! dar voi nu ştiţi încă totul…

Îşi şterse lacrimile ţi oftând adânc zise:

Capitolul V

— Niciunul dintre voi n-a cunoscut înfierarea şi, afară de o singură excepţie, nimeni nu-şi mai aduce aminte de încătuşare şi de acea sinistră operaţie care precede încarcerarea şi care se numea paradă.

Ţi se trântea un inel în jurul gâtului cu lovituri de ciocan; apoi, de inelul acesta se prindea o cătuşă care te lega de inelul celorlalţi condamnaţi.

Când acest cortegiu hidos era gata, porţile se deschideau şi mulţimea care aştepta afară scotea un strigăt infernal de bucurie.

Acei dintre condamnaţi, certaţi mereu cu justiţia şi prin urmare, care mai văzuseră spectacolul acesta, intonau nepăsători „cântecul de plecare”, un fel de Marseilleză a ocnaşilor.

Ceilalţi, care pentru întâia oară participau la o asemenea paradă, plecau capul şi se sileau să scape privirilor batjocoritoare ale mulţimii, care parcă le ardeau obrazul.

Ah!… îmi vorbiţi astăzi de călăul care ucide, de supraveghetorul care vă biciuieşte, de lanţurile grele care vă chinuiesc oasele, de lungile voastre suferinţi, fără început şi fără sfârşit? Ce sunt toate acestea? Nimicuri!… Aceia care n-au cunoscut parada – o trupă de oameni transformaţi în animale – nu ştiu ce e suferinţa.

Dacă aţi fi văzut voi acele mii de capete de oameni care râdeau, urlau, se strâmbau, dacă aţi fi văzut acele mii de capete de femei, de bărbaţi, de copii care veneau să-i insulte pe condamnaţi şi-i întovărăşeau leghe întregi cu injurii şi cu ameninţări!… Oh!… dacă i-aţi fi văzut…!

Erau în mulţimea aceea oameni de toate categoriile.

Femei pierdute şi bărbaţi care trăiau de pe urma acestor femei, oameni în haine negre, cucoane din lumea mare, principese chiar, copii desculţi, bătrâni cu părul alb, erau chiar şi lucrători oneşti, care nu ştiau că nu e bine să privească cineva în ochii unui criminal.

Toţi veneau mânaţi de dorinţa de a privi mizeria, înjosirea omenească, cu singura deosebire că aristocraţia căuta oarecum să se ascundă şi rămânea tăcută, pe când vulgul urla, ca o trupă de bestii sălbatice.

Şi când printre condamnaţi era vreunul din clasele de sus ale societăţii, un medic, un notar, un avocat, urletele deveneau şi mai teribile.

— Unde e?… Unde e? se auzea întrebând din toate părţile.”

Ştiţi că eu eram „bancherul”.

Când s-au deschis porţile înaintea noastră, un regiment întreg de cavalerie nu era în stare să stăpânească avântul de curiozitate al mulţimii.

Convoiul se îndrepta spre Toulon, prin Fontainebleau, şi urma să treacă prin mijlocul satului Choisy-le-Roi.

Era satul în care se retrăsese nenorocita mea soţie.

Era vară, în luna lui august.

Convoiul pornise la orele patru dimineaţa şi când intram în Choisy erau orele şase.

Pe când mergeam prin mijlocul drumului se auzi vocea căpitanului:

— Staţi!

Cântecele obscene încetară; se făcu tăcere. Convoiul condamnaţilor se întâlnise cu convoiul unei înmormântări.

Erau două sicrie purtate pe braţe, urmate de o mulţime tristă, tăcută; clopotul bisericii îţi rupea inima cu melancolia sunetelor sale.

Un sicriu era învelit cu postav negru; celălalt cu postav alb.

Erau cadavrele unei persoane în vârstă şi a unui copil.

În urma primului sicriu o femeie despletită mergea plângând; am recunoscut-o îndată; era verişoara în casa căreia se retrăsese soţia mea. Am înţeles atunci totul; pe când eu mă îndreptam spre ocnă, unde aveam să mă înfund pe vecie, soţia şi copilul meu erau conduşi ta cimitir, fără să fi avut măcar mângâierea de a-i îmbrăţişa pentru ultima oară.

Şiroaie mari de lacrimi se prelingeau pe obrajii bătrânului ocnaş şi nimeni nu îndrăznea să scoată un cuvânt.

Supraveghetorul se apropie. Povestirea aceasta îl emoţionase şi pe el.

Luă braţul condamnatului şi-i zise?

— Haide!… nu mai plânge!… Nu mai ai mult până la sfârşit; peste puţin timp vei putea să te întâlneşti eu nevasta şi copilul tău.

Şi se îndepărtară amândoi, pentru că de multă vreme bătrânul ocnaş, care era un exemplu de supunere şi vrednicie, era supus unui regim mai indulgent, adică nu mai era încătuşat împreună cu alţii.

— Povestea bătrânului m-a întristat, zise parizianul. Dacă Cocodès ar veni acum să ne spună mai departe drama

începută ieri, cred că nu prea ar avea succes.

— Crezi asta? întrebă O sută şaptesprezece, care tăcuse până atunci.

— Desigur! răspunse parizianul, piesele de teatru nu pot avea niciodată puterea scenelor reale din viaţă şi Rocambole e… o dramă în cinci acte, după cum ne-a spus Cocodès.

— Ai dreptate, zise O sută şaptesprezece, dar nu s-au făcut piese de teatru şi cu Cartuş?

— Da.

— Nu s-au făcut piese de teatru şi cu Mandrin…?

— Sigur că da.

— Şi, cu toate acestea, Cartuş, şi Mandrin au existat în realitate…

— Dar… Rocambole?

— Rocambole a existat şi el; eu chiar l-am cunoscut.

— Şi ştii povestea lui?

— Da.

Şi O sută şaptesprezece adăugă surâzând:

— Povestea lui cea adevărată, cea reală, nu scene ticluite pentru teatru.

— Atunci poate că ne-o vei spune şi nouă.

— Poate… într-o zi când voi fi bine dispus…

— Dar cine era acest Rocambole?

— Un copil al Parisului, un vagabond, care, după cum v-a spus, şi Cocodès, a reuşit să intre în pielea unui marchiz reîntors din India…

— Şi marchizul acesta era bogat?

— Avea mai multe milioane.

— Aşadar, Rocambole a fost marchiz?

— Timp de trei ani…

— Atunci, adevăratul marchiz era mort?

— Nu, trăia.

— Dar n-avea nici amici, nici rude?

— Ba avea o mamă şi o soră.

— Cum?… mama marchizului trăia?

— Da, trăia. S-a înşelat însă; l-a adorat pe Rocambole ca pe fiul ei.

— Şi… sora?

O sută şaptesprezece tresări.

— Sora, zise el, l-a iubit pe Rocambole ca pe fratele ei şi Rocambole a iubit-o…

— A fost îndrăgostit de ea?

— Nu, a iubit-o ca pe sora sa. Dar… ce vă interesează toate lucrurile acestea?

— Vreau să ştiu, zise Milon.

O sută şaptesprezece ridică din umeri.

— N-am poftă de povestit astăzi, zise el.

— Dar, în sfârşit, interveni unul dintre ocnaşi, Rocambole e mort sau mai trăieşte încă?

— Nu ştiu, răspunse O sută şaptesprezece.

Apoi se întoarse spre Milon şi-l privi ca şi cum ar fi voit să-i zică: „Oamenii aceştia mă plictisesc; să mergem de aici…”

Milon înţelese şi se sculă.

— Vrei să facem o mică plimbare, tovarăşe? întrebă el.

— Să mergem, zise O sută şaptesprezece.

Şi se depărtară amândoi.

— Nu-i aşa că-mi vei spune şi mie? reluă Milon.

— Ce să-ţi spun?

— Povestea lui Rocambole…

— Da, răspunse ocnaşul.

Şi se retrase din nou în mutismul său.

Vreun sfert de oră, se plimbară împreună, apoi, fără de voie, ca atraşi de un magnet, se reîntoarseră spre grupa ocnaşilor.

Unul dintre ei vorbea, pe când ceilalţi ascultau tăcuţi.

— Eu, spunea noul povestitor, mi se pare că v-am mai spus-o şi altă dată, eram birjar. N-am iubit în lumea asta decât două fiinţe: un cal şi un câine. Calul a murit şi l-am plâns; câinele a murit, de asemenea. Dar pentru câine nu

lacrimi am vărsat, ci sânge! Cred că povestea aceasta v-ar interesa…

Şi cum toată lumea îl privea cu curiozitate, el continuă:

— De douăzeci şi cinci de ani zac în fundul ocnei şi numai speranţa că într-o zi călăul câinelui meu va muri de mâna mea mă mai ţine pe picioare.

— Dar cine e acela care ţi-a ucis câinele?

— Un supraveghetor, acum zece ani, în închisoare.

— Atunci, zise parizianul, de ce nu-ţi faci pe plac? De ce ar putea să-ţi mai fie teamă?

— Supraveghetorul nu mai este aici. Când au aflat că voiam să-l ucid, l-au trimis la Brest.

— Mi-se pare că închisoarea de la Brest a fost suprimată…

— Ştiu asta.

— Şi gardienii îşi iubesc atât de mult meseria, încât nenorocitul acela e în stare să se întoarcă aici.

— Asta e şi speranţa, mea, zise ocnaşul.

— Povestea câinelui vrei să ne-o spui? întrebă parizianul ironic.

— Ţie îţi vine a râde, răspunse ocnaşul; dar te asigur că vei plânge când mă vei asculta.

— Povestea!… Să auzim povestea!… repetară condamnaţii…

— Ascultaţi, zise ocnaşul.

Capitolul VI.

Eram birjar.

Îmi plăcea să mă îmbăt adeseori şi nevasta mea avea aceeaşi slăbiciune ca şi mine.

Când eram beţi, ne certam, ne băteam şi dacă nu l-aş fi avut pe sărmanul meu câine să mă consoleze, de multe ori mi-aş fi luat lumea în cap.

Oh!… dacă aţi şti ce e dragostea de câine…

Era plin de vioiciune şi de inteligenţă; stătea mereu lângă uşa grajdului, şi nimeni nu putea să se apropie de cai.

Nevastă-mea nu-l prea iubea şi din pricina asta o băteam de multe ori.

Într-o seară, când probabil că eram mai beat ca de obicei, mi-a ieşit în cale înjurându-mă. Eu am apucat-o de gât, am trântit-o jos şi mi-am văzut de drum.

Nu ştiu cum s-a întâmplat că biata femeie a căzut, s-a lovit de ceva şi a încetat din viaţă. Era din pricina loviturii? Era din pricina beţiei? Nici n-aş putea s-o spun.

A doua zi am fost arestat şi, peste puţin, Curtea cu Juraţi m-a trimis la ocnă.

Unii erau de părere să fiu condamnat la moarte, dar îmi era totuna. Nu mă gândeam decât la bietul meu Tobby, pe care nu-l mai văzusem deloc din ziua arestării.

Sărmanul meu căţeluş! Un sigur lucru mă mai consola: în Montmartre toată lumea îl cunoştea pe Tobby şi-l iubea, aşa încât eram convins că se va fi găsit cineva care să-l ia la el şi să-i dea de mâncare.

Dar pe când ieşeam de la Curtea cu Juraţi pentru a mă întoarce la închisoare, bietul meu căţeluş îmi apăru în vale, se aruncă asupra mea, mă mângâie, se linguşi, chelălăind de bucurie.

Vă închipuiţi cât de mare a fost şi bucuria mea.

Jandarmii îl alungară cu lovituri de baionetă, dar câinele nu se descurajă şi venea în urma noastră. Portarul închisorii era un om de inimă; i s-a făcut milă de sărmanul căţeluş şi l-a lăsat să intre, ţinându-l pe lângă el.

Stăteam în închisoare aşteptând plecarea la ocnă şi n-aveam decât o singură teamă: că într-o zi va trebui să mă despart de iubitul meu căţeluş.

În fine, ziua plecării sosi.

Căpitanul, văzându-mă plângând mă întrebă:

— Aşa de mare teamă ai de închisoare?

— A! nu plâng eu de asta.

— Atunci… pentru ce plângi?

— Plâng pentru că va trebui să mă despart de căţeluşul meu, zisei eu suspinând.

Căpitanul Thierry era un om foarte bun şi făcea tot ce putea pentru condamnaţii săi.

— Ei bine, zise el, vom lua căţeluşul cu noi dacă va voi să meargă în urma cortegiului până la Toulon; acolo vom vedea ce e de făcut...

Aşadar, bietul Tobby a fost lăsat liber în urma cortegiului. Când era prea obosit, bunul Thierry îl lua în gabrioleta sa. Îi dădea de mâncare totdeauna.

După un drum care mi s-a părut nesfârşit de lung, am ajuns la Toulon.

Câinele nu putea să intre în ocnă; ordinele erau stricte. Dar, la rugămintea lui Thierry, un om care locuia prin împrejurimile arsenalului, se învoi să-l primească pe lângă casa sa.

În fiecare dimineaţă, când eram conduşi la muncă, căţeluşul îmi ieşea în cale, îmi lingea mâinile, câteodată adjutantul îmi dădea voie să-l iau cu mine.

Seara, Tobby mă conducea până la poarta arsenalului, se despărţea de mine trist, melancolic, se îndrepta spre casă, pentru a fi din nou la postul său a doua zi dimineaţă.

Lucrurile acestea au ţinut timp de doi ani; eu eram mulţumit că-mi puteam vedea căţeluşul în fiecare zi şi, de vreme ce nu mai beam deloc alcool, devenisem om de treabă. Eram un bun ocnaş.

Munceam pe rupte şi eram cel mai ascultător, cel mai supus dintre toţi. Niciodată n-am fost pedepsit.

Adjutantul simţea prietenie pentru mine; el povesti situaţia cu câinele domnului comisar al închisorii şi domnul comisar, care e drept şi bun ca un înger, s-a înduioşat.

A luat câinele la el, ca şi cum ar fi fost al său, şi de atunci am putut să-l văd pe sărmanul meu Tobby în tot timpul zilei.

Seara se culca în grajd, într-un culcuş moale, iar mie, gândindu-mă la el, patul de lemn mi se părea mai puţin tare.

Lucrurile mergeau de minune, dar într-o zi lucrurile au luat o altă întorsătură.

După şase luni am fost încătuşat cu un tovarăş care nu era deloc ascultător şi primea adeseori pedepse.

Într-o zi, tovarăşul acesta se purtă rău cu adjutantul, care ridică bastonul asupra sa.

Tobby era la o distanţă de doi paşi; el crezu că bastonul fusese ridicat asupra mea şi se repezi ameninţător la adjutant.

Din ziua aceea a început infernul; adjutantul a prins ură pe căţeluş şi eu am prins ură pe adjutant.

Tobby primea mereu lovituri şi eu eram pedepsit fără nici un motiv.

Oh! ce om mizerabil! M-aş arunca în flăcări râzând dacă aş putea să-l ucid. Dânsul mi-a ucis câinele. Şi ştiţi în ce mod?

Niciunul din câţi suntem aici nu e sfânt, dar cred că nici unuia nu i-ar fi venit în minte o asemenea idee.

Într-o dimineaţă am băgat de seamă că bietul căţeluş era trist; nu mânca mai nimic, dar de băut bea foarte mult. A doua zi Tobby avea burta umflată şi nu voia să mănânce deloc.

A treia zi căţeluşul muri.

Mizerabilul de gardian îi pusese în carne mici bucăţele de burete…

Şi pe când eu, aplecat asupra bietului meu căţeluş, plângeam cu lacrimi amare, adjutantul râdea şi-şi povestea isprava cu mândrie.

A doua zi am încercat să-l lovesc cu lanţurile care-mi zdrobeau carnea; dar camarazii alergară în ajutorul adjutantului.

Fapta mea a fost considerată ca o gravă abatere de la îndatoririle ocnei şi pedeapsa pe care trebuia s-o primesc era înspăimântătoare.

Din fericire însă, căpitanul cunoştea adevărata cauză a reacţiei mele şi-mi dădu o pedeapsă mică.

Adjutantul a fost concediat; mai târziu am aflat că intrase din nou în administraţia închisorilor şi că era la

Brest.

Atunci am stăruit mult să fiu transferat la închisoarea din Brest, dar căpitanul îmi cam bănuia gândurile şi nu se învoi deloc. Dacă ar avea vreodată ideea să se întoarcă aici…

Ocnaşul fu întrerupt din povestit de sosirea unei noi persoane. Personajul acesta era Cocodès.

— Ah!… iată-te, în sfârşit, zise Milon; ai cam întârziat astăzi şi am fost nevoiţi să ne petrecem timpul fără tine.

— Da, da, răspunse Cocodès, am rămas la „Rocambole, actul întâi, prima scenă…”

— Poţi să te duci la plimbare, zise Milon, nu mai avem nevoie de tine pentru a afla povestea lui Rocambole…

— V-a spus-o altcineva.

— Nu ne-a spus-o încă nimeni, dar este cineva care ne-o va spune…

— Şi cine e acela care şi-a luat un astfel de angajament? întrebă Cocodès cu neîncredere şi ironie.

— Eu, răspunse O sută şaptesprezece, ridicându-şi privirea asupra lui Cocodès.

Acesta tresări sub fixitatea privirii fascinante a tânărului ocnaş.

O sută şaptesprezece se sculă şi-i zise lui Cocodès.

— Eu nu ţi-am cerut nici un serviciu, până acum nu-i aşa?

— E adevărat.

— Vrei să-ţi rămân îndatorat?

— De ce nu?… răspunse Cocodès.

— Dacă e aşa, vino puţin cu mine.

Şi se depărtară de grupa ocnaşilor.

Milon îi întovărăşi şi el, forţat.

— Dragul meu Cocodès, zise O sută şaptesprezece, te duci în fiecare zi la „Hotel de France” pentru a te întâlni cu doamna în chestiune, nu-i aşa…?

— Da…

— Şi e inteligentă amanta ta?

— Aşa cred, răspunse Cocodès cu mândrie.

— Aş voi să-i încredinţez o mică afacere.

— Bine, spune-mi despre ce e vorba şi te voi servi cu toată plăcerea.

— Nu, voi vorbi eu însumi cu dânsa.

Cocodès deschise ochii mari.

— Dar… cum vei putea să faci lucrul acesta…?

— Mă voi duce la hotel.

— Cum?… Vei ieşi din închisoare?

— Asta nu te priveşte, răspunse O sută şaptesprezece… Te vei întâlni astăzi cu dânsa?

— Da.

— Ei bine, dacă e aşa, anunţă-i vizita mea.

Cocodès îl privi din nou cu aceeaşi uimire şi-l crezu nebun.

Capitolul VII.

În aceeaşi seară, pe când erau înlănţuiţi pe patul lor comun şi gardienii terminau primul rond de noapte, Milon îi zise lui O sută şaptesprezece:

— Ţi-ai bătut joc de Cocodès, astăzi…

— Cum mi-am bătut joc?

— Nu i-ai spus că la noapte vei cina la „Hotel de France”?

— Da. Şi ce-i cu asta?

— Dar mi se pare că lucrul nu e tocmai uşor…

— Tăcere!… zise O sută şaptesprezece. Aşteaptă să treacă gardienii şi vei vedea.

Un adjutant şi un lucrător verificau cătuşele rând pe rând la toţi condamnaţii.

Lucrătorul avea un ciocan în mână şi căuta să se convingă dacă nu cumva vreunul din inelele cătuşelor era pilit.

Când veni rândul lui O sută şaptesprezece, acesta zise adjutantului:

— Ştii bine că n-am încercat niciodată să evadez. Lasă-mă să dorm în pace, lumina îmi face rău.

În acelaşi timp schimbă o privire cu lucrătorul.

Apoi se culcă şi închise ochii.

După ce trecură gardienii, Milon îi zise:

— E nevoie de mai mult decât o zi pentru a desface inelele şi trebuie să fii foarte dibaci şi să ai o pilă bună.

— Cât e ceasul acum?… întrebă O sută şaptesprezece.

— A sunat de nouă la arsenal.

— Lasă-mă să dorm liniştit o oră.

— Şi pe urmă?

— Pe urmă mă vei deştepta. Va trebui să îmi fac toaleta.

— Pe legea mea, murmură Milon, nu înţeleg nici o boabă din toate acestea…

— Ascultă-mă bine, zise O sută şaptesprezece, dintre toţi tovarăşii, tu singur îmi placi, şi dacă voieşti să evadezi, vom evada împreună.

— Adevărat? întrebă Milon cu bucurie.

— Ne vom întoarce împreună în lume; dar aceasta cu două condiţii…

— Oh!… vorbeşte…

— Mai întâi, nu va mai trebui să ne despărţim vreodată.

— Mă vei ajuta să le regăsesc pe cele două sărmane copiliţe?

— Da.

— Şi să le redau averea?

— Da.

— Foarte bine; dacă-i aşa, vom fi împreună mereu. Care e cealaltă condiţie?

— Nu te supăra, zise O sută şaptesprezece cu bunătate, dar tu, cum eşti cam greu de cap…

— Sunt un dobitoc, ştiu bine, răspunse colosul cu umilinţă.

— Aşadar, tu vei fi braţul care execută, iar eu voi fi capul care conduce.

— Da, mă învoiesc bucuros.

— Ascultă-mă bine, eu nu mint niciodată.

— Te cred.

— Am spus că voi ieşi în noaptea aceasta din închisoare şi că mă voi duce la „Hotel de France” nederanjat de nimeni. Ei bine! vei vedea.

— Într-adevăr! murmură colosul uimit.

— Tăcere! adjutantul se întoarce…

Adjutantul şi lucrătorul terminaseră rondul şi treceau din nou prin faţa lor.

— S-avem iertare, domnule adjutant, zise O sută şaptesprezece, dar aş voi să ştiu cât e ora.

— Nouă, răspunse adjutantul.

— Ah! zise O sută şaptesprezece, aruncând din nou o privire semnificativă lucrătorului, şi eu credeam că trebuie să fie zece.

Adjutantul nu zise nimic.

Dar Milon surprinsese privirea pe care O sută şaptesprezece o schimbase cu lucrătorul.

Când rămaseră din nou singuri în semiîntunericul închisorii, colosul zise tovarăşului său de lanţ:

— Dar mi se pare, camarade, că ştiai bine cât e ceasul…

— Da, dar trebuia să-l înştiinţez pe omul meu.

— Ce om, camarade?

— Lucrătorul care era cu domnul adjutant.

— Ah! zise Milon, tot nu înţeleg.

— Ştii tu de cât timp sunt eu aici?

— Nu.

— De zece ani, dragul meu. În ziua în care am venit aici, lucrătorul de care e vorba s-a prezentat la arsenal şi a cerut să fie angajat. E aşa de abil, aşa de vrednic, încât are o bună reputaţie. Nimeni nu se pricepe mai bine decât el să încerce cătuşele cu o singură lovitură de ciocan. A făcut servicii mari închisorii şi a zădărnicit multe evadări. Şi ştii tu pentru ce a făcut toate acestea?

— Nu.

— Le-a făcut numai pentru mine. Eu sunt adevăratul său stăpân.

— Adevărat?

— El aşteaptă cu răbdare să vină momentul când voi avea nevoie de dânsul.

— Aşadar, omul acesta îţi este devotat?

— Da, mi-e devotat trup şi suflet. Cuvântul „zece ore” a fost un semnal.

— Dar cine eşti dumneata? întrebă colosul cu admiraţie nemărginită.

— Îţi voi spune mai târziu.

Pe când vorbeau astfel, O sută şaptesprezece se întorcea mereu, când pe o parte, când pe alta, nemaiaflându-şi locul.

— Ce faci acolo? îl întrebă Milon.

— Îmi încerc cătuşele.

— Le încerci? murmură Milon uimit.

— Da, răspunse O sută şaptesprezece, ştiu bine că ale tale sunt solide şi că ar trebui pilite multă vreme pentru ca să cedeze, dar ale mele…

— Ale dumitale?

— Ale mele se desfac cu uşurinţă. Priveşte.

Milon văzu că piciorul lui O sută şaptesprezece era liber, nemaifiind ţintuit de lanţul comun.

— Acum, adăugă O sută şaptesprezece, îndată ce voi fi gata, voi pleca.

— Dar te vei întoarce, nu-i aşa?

— Da, pentru că ziuă evadării noastre e încă îndepărtată.

— Oh!… murmură Milon, decepţionat.

— Înainte de a părăsi închisoarea, continuă O sută şaptesprezece, trebuie să ştim bine încotro pornim.

— Unde să pornim?… Dar mi se pare că e neîndoios… la Paris…!

— La Paris, fără îndoială. Dar eu n-am poftă să fiu prins a treia zi după evadare. Îi voi preveni mai întâi pe amicii mei de la Paris… Dar te rog să nu fii deloc dezamăgit, peste opt zile nu vom mai fi aici.

Milon era aşa de uimit, încât nu-şi credea urechilor.

— Ascultă-mă, zise el, mai e încă un lucru care mă nelinişteşte…

— Care?

— Adeseori, pe la miezul nopţii, comisarul are obiceiul să facă un rond prin sală.

— Ei bine?

— Evadarea ta va fi constatată îndată.

— Te înşeli, amicul meu.

— Şi, cu toate acestea, când mă vor vedea singur în pat…

— Dar nu vei fi nicidecum singur.

— Pe legea mea!… murmură Milon, n-am crezut niciodată în minuni, dar acum am început să cred.

O sută şaptesprezece surâse şi adăugă:

— Până acum n-ai văzut încă nimic… îţi repet încă o dată: să mă laşi să dorm o oră. Nu mai am altceva de făcut decât să mă îmbrac şi drumul de la arsenal până la hotel nu e tocmai lung.

Şi fără să mai pronunţe vreun cuvânt, O sută şaptesprezece închise ochii şi adormi.

Peste puţin timp sună de zece. Milon, care era mereu treaz distinse un mic zgomot în tăcerea adâncă a închisorii. Căci de o jumătate de oră, gemetele, şoaptele, blestemele se stinseră unul câte unul; ocna întreagă dormea.

O umbră se strecura încetişor printre paturi.

Era lucrătorul fierar care se înţelesese cu O sută şaptesprezece.

Colosul atinse încetişor cu mâna obrazul tovarăşului său de lanţ.

— E ora…, zise el.

— Am auzit, răspunse O sută şaptesprezece, ridicându-se…

Lucrătorul era acum lângă pat.

— Stăpâne! zise el, iată-mă.

— Foarte bine, zise O şută şaptesprezece. Dezbracă-te. Mi-ai adus toate cele necesare?

— Da, stăpâne.

Într-adevăr, lucrătorul avea în mână o mică cutiuţă în care se aflau o pereche de mustăţi şi peruca destinată să acopere capul ras al ocnaşului.

— Stăpâne, zise lucrătorul dezbrăcându-se, meseria de fierar nu e deloc făcută pentru mine… Şi iată… sunt zece ani de când aştept, cu nerăbdare un ordin, pe care nu mai voieşti să mi-l dai. Acum, cel puţin, ai de gând să fugi sau nu…?

— Nu încă, răspunse O sută şaptesprezece, nu încă, dar nu mai avem mult…

Pe când vorbeau astfel, O sută şaptesprezece se îmbrăcase cu hainele lucrătorului şi-şi aranjase coafura cu dibăcie.

În acelaşi timp, lucrătorul se îmbrăcă cu hainele ocnaşului şi se culcă alături de Milon, care, bineînţeles, nu pierduse nici un amănunt din această dublă operaţie. Şi colosul ar fi putut să jure că acela care se culcase lângă dânsul era O sută şaptesprezece în persoană.

Acesta din urmă se apropie de falsul ocnaş şi-l întrebă încetişor:

— Ce va trebui să răspund la poartă?

— Că n-ai găsit nicăieri ciocanul.

— Poarte bine. La revedere, camarade.

O sută şaptesprezece strânse mâna lui Milon şi plecă cu pas sigur de-a lungul sălii cu numărul 3.

Un paznic veghea la uşă.

Capitolul VIII.

Paznicul, pe dinaintea căruia trebuia să treacă falsul lucrător, era cel mai teribil dintre toţi ai închisorii.

De când făcea el parte din administraţie, evadările deveniseră aproape cu totul imposibile.

Paznicul acesta se numea Turpin.

Turpin recunoştea ocnaşul sub orice costum; era ca un câine de vânătoare.

O sută şaptesprezece îl recunoscu de la distanţă.

— Şi dobitocul acela de Cocorico nu-mi spune nimic, murmură el.

Cocorico era numele lucrătorului care îl înlocuise pe O sută şaptesprezece în patul său de ocnaş.

Dar O sută şaptesprezece juca atât de bine rolul său, încât Turpin, care îl văzuse pe Cocorico câteva momente mai înainte, n-avu nici o umbră de îndoială.

Lucrătorul căruia O sută şaptesprezece îi zicea Cocorico era cunoscut în administraţie sub numele de Noël Durand.

— Ei bine, Noël, întrebă Turpin, ţi-ai găsit ciocanul?

— Nu l-am găsit, răspunse O sută şaptesprezece.

Şi în loc să treacă repede înainte, se opri un moment.

— Îl voi găsi eu mâine; numai dacă nu cumva vreun ocnaş va fi pus mâna pe el.

— Fii liniştit, răspunse Turpin, acela care ţi l-a luat nu va putea să se servească astă-noapte de el. Am ochi buni…

— Şi braţe solide, adăugă O sută şaptesprezece râzând.

— Ascultă-mă, Noël, i se adresă Turpin, la ce oră te întorci mâine dimineaţă?

— La şapte voi fi la lucru.

— Aş vrea să-mi aduci puţin tabac…

— Foarte bine. Bună seara.

— Bună seara, răspunse Turpin, care-şi reluă atitudinea sa de gardian la uşa sălii nr. 3.

O sută şaptesprezece ieşi din închisoare fără nici o greutate, străbătu arsenalul şi ajunse la poartă.

Adevăratul Noël prevăzuse multe alte lucruri.

Scotocind prin buzunarele bluzei sale, O sută şaptesprezece găsi o pipă şi tutun.

Îşi înfundă bine pipa şi, ajuns la ghereta portarului, ceru un foc.

Portarul nu era deloc bine dispus în seara aceea.

— Vezi-ţi de drum, răspunse el.

O sută şaptesprezece ridică din umeri şi trecu înainte mormăind.

Ieşi din arsenal cu aceeaşi nepăsare şi siguranţă cu care ar fi ieşit adevăratul Noël.

După un sfert de oră era în oraş.

Ajuns în faţa unei mici prăvălioare luminată încă, O sută şaptesprezece se opri şi bătu încetişor.

— Cine-i acolo? întrebă o voce.

— Noël, răspunse O sută şaptesprezece.

Se auzi zgomot de paşi, apoi aceeaşi voce:

— Nu mai ai şi alt nume?

— Cocorico, răspunse ocnaşul.

Uşa se deschise îndată şi O sută şaptesprezece păşi înăuntru.

O femeie bătrână, care îi deschisese, se retrase cu spaimă:

— Nu eşti Noël, exclamă dânsa.

— Nu, nu sunt Noël, dar sunt acela pe care îl aşteptaţi.

Un om alergă din fundul prăvăliei.

— E stăpânul! exclamă acesta.

Bătrâna încuie uşa în urma lui O sută şaptesprezece.

— Ah! exclamă ea, de câtă vreme vă aşteptăm…!

— Şi cu toate acestea, răspunse O sută şaptesprezece, trebuie să mai aveţi încă puţintică răbdare.

— Cum!… Nu evadezi încă?

— Nu.

Bărbatul şi femeia se priviră cu nelinişte.

O sută şaptesprezece surâse.

— Ce vreţi? murmură el, îmi place ocna…!

— Fiecare cu gustul său, răspunse bătrâna.

— Dar nu mai este mult până voi evada. Tocmai de aceea am venit acum aici.

— Ah! bine că a dat Dumnezeu… Aşa te vreau…

Bărbatul, care, după aparenţă, părea să fie fiul bătrânei, avea înfăţişarea unui negustor şi-l privea pe O sută şaptesprezece cu admiraţie copilărească.

— Dragii-mei, reluă ocnaşul, zilele acestea va trebui să-mi găsiţi un camerist cumsecade.

— Te voi servi eu dacă voieşti, răspunse negustorul.

— Vom vedea.

— N-ai nevoie de nimic? îl întrebă bătrâna cu căldură: un păhărel de vin, o mâncare caldă?

— Mulţumesc, buna mea mamă, voi cina în oraş.

— Unde în oraş?… întrebă cu naivitate negustorul.

— La „Hotel de France”, în tovărăşia unei femei drăguţe!

— Oh! nu mă mir deloc, răspunse bătrâna; eşti un băiat aşa de drăguţ…!

— Acum sunt orele zece şi jumătate, reluă ocnaşul, şi ştiu că hotelul e la doi paşi de aici; dar va trebui să mă îmbrac şi principiul meu e să nu las niciodată o femeie să aştepte.

— Noël a adus pentru dumneata un geamantan încărcat cu lucruri, zise negustorul.

— Şi unde e acest geamantan?

— Sus, în camera dumitale.

— Bine!… Vei fi aşa de bun să mă conduci…?

Negustorul aprinse o lampă, deschise o uşă şi-i arătă lui O sută şaptesprezece un rând de trepte.

— Pe aici, zise el.

O sută şaptesprezece fu condus în camera sa, care semăna cu o cameră dintr-un hotel de mâna a doua.

— Foarte bine, zise el; acum poţi să mă laşi singur. Peste zece minute voi fi gata.

Şi pe când negustorul se retrăgea, el deschise geamantanul…

— Îţi spuneam eu, zise bătrâna, că într-o zi stăpânul se va sătura de pâinea ocnei…

— Când mă gândesc că s-au împlinit zece ani de când stă acolo…

— Şi cu toate acestea, ar fi putut să evadeze ori de câte ori ar fi vrut; un om ca dânsul îşi bate joc de supravegherea gardienilor…!

— Oh! fără îndoială…

— Drept să-ţi spun, eu nu l-aş fi recunoscut, continuă bătrâna.

— Drace!… acesta e talentul său… Se transformă cum îi place. Dacă i-ar veni poftă într-o zi să se facă amiral, ar face-o şi statul-major al armatei s-ar înşela…

— Ce om! murmură bătrâna. Eu sunt sigură că în curând va redeveni milionar şi marchiz şi tot ce va voi. Singurul lucru pe care nu-l pot înţelege eu nici în ruptul capului este faptul că a stat zece ani înmormântat în fundul ocnei.

— Cam bănuiesc eu cauza, mamă.

— Să vedem părerea ta.

— Stăpânul a avut o mare supărare.

— O supărare din amor…?

— Nu, dar tot o supărare de inimă. A iubit o femeie care trecea drept sora sa şi pe care, în cele din urmă, el însuşi o considera ca soră.

— Ah! da… ştiu…

— Ei bine, teama că va putea s-o întâlnească undeva la Paris, l-a făcut să rămână zece ani în închisoare.

— Sărmanul om!

— Atunci, de vreme ce dânsul s-a hotărât să evadeze, femeia aceea trebuie să fie moartă…

— Se poate.

Convorbirea celor doi fu întreruptă.

O sută şaptesprezece cobora treptele.

Mama şi fiul nu putură să-şi stăpânească un strigăt de uimire, atât de nerecunoscut era ocnaşul. Aveau în faţa lor un elegant ofiţer de marină.

Negustorul, puţin intimidat, îl salută milităreşte.

— Repede! zise O sută şaptesprezece, condu-mă la „Hotel de France”. Nu mai am timp de pierdut. Ah! uitam… Noël v-a lăsat ceva bani pentru mine?

— Ni s-au dat zece mii de franci, răspunse bătrâna. Îi vrei?

— Nu, nu încă, buna mea mamă. Dar dă-mi deocamdată cincizeci de ludovici. Şi acum… la drum.

Şi deschise el însuşi uşa prăvăliei.

— Vino, îi zise negustorul, pe aici.

Capitolul IX.

S-o luăm spre „Hotel de France”, înaintea lui O sută şaptesprezece, şi să pătrundem în apartamentul domnişoarei Nineta.

Nineta, după cum desigur bănuiesc cititorii noştri, era un diminutiv drăgăstos, pe care îl dăduse Cocodès.

Legătura de dragoste a acestor doi tineri avusese zile senine, dar şi zile întunecate.

Desigur, acela care şi-ar fi făcut o idee despre Nineta, după figura amantului ei Cocodès şi după aluziile de prost gust ale acestuia, ar fi rămas foarte surprins pătrunzând în camera tinerei femei.

Nineta era la Toulon de vreo lună şi la „Hotel de France” era cunoscută sub numele de madame Prévost.

Era o femeie de vreo treizeci de ani, cu părul blond deschis, cu ochii negri, cu talia mlădioasă, delicată, fină. Era puternică şi plină de viaţă.

Fruntea îi era largă, buzele mici, roşii, încreţite mereu de un surâs ironic; te făcea să-ţi aduci aminte de eroina lui Balzac care îşi făcea un merit din faptul că fusese amanta unui ocnaş şi că-i rămăsese credincioasă şi dincolo de mormânt.

De unde venea femeia aceasta? De la Paris, desigur, unde avusese cai, trăsură, dantelării, diamante…

De ce se condamna la un trai lipsit de orice strălucire, de ce căuta urma unui om respins de lege şi de societate, care nu merita nici măcar titlul de bandit?… Mister!

Era un an de când Cocodès, pentru dânsa micul Gaston, fusese încarcerat.

Madame Prévost venea pentru a treia oară la Toulon.

Cocodès avea permisiunea de a ieşi din închisoare la fiecare două zile, timp de o oră, sub conducerea unui gardian, bineînţeles.

Tânărul acesta, mai mult uşuratic decât criminal, mai mult lipsit de sentimente morale decât având apucături rele, comisese un simplu fals într-o zi când avea, nevoie de

vreo cinci mii de franci, pentru a plăti o mică datorie, zicându-şi că tatăl său va achita suma fără obiecţie.

S-a întâmplat însă că tatăl a sosit prea târziu şi nu a mai putut opri mersul justiţiei.

În ziua aceea, Cocodès venise ca de obicei la „Hotel de France” şi-i spusese Ninetei:

— Peste trei zile te vei întoarce la Paris. Vrei să te însărcinezi cu un mic comision pentru O sută şaptesprezece?

Şi, în câteva cuvinte, îi făcu portretul misteriosului ocnaş care nu vorbea aproape niciodată şi a cărui viaţă trecută era învăluită într-un mister de nepătruns.

Nineta îl ascultase cu atenţie.

— Iată un om pe care aş voi să-l cunosc, zise ea.

— Dacă a vorbit serios, îl vei vedea cu proprii tăi ochi, răspunse Cocodès, pentru că a afirmat că va cina cu tine.

— Când?

— Astă-seară, la orele unsprezece.

— Aşadar are liber să iasă din închisoare?

— Nicidecum!… E înlănţuit… Dar e un om extraordinar, încât încep a crede şi eu că va veni.

Nineta era foarte curioasă. După plecarea lui Cocodès, nu se gândise decât la ocnaşul poreclit O sută şaptesprezece.

La unsprezece fix, un chelner al hotelului veni să-i anunţe doamnei Prévost că un ofiţer de marină dorea cu orice preţ să-i vorbească.

— Îl aştept la masă, răspunse ea.

Ghicise că ofiţerul acela nu putea să fie decât ocnaşul. Într-un salonaş era servită o cină bogată, care nu mai aştepta decât sosirea necunoscutului.

O sută şaptesprezece fu introdus.

— Dumneata eşti, nu-i aşa? întrebă Nineta privindu-l cu atenţie.

— Da, răspunse el cu simplitate.

Cei doi, care se vedeau acum pentru întâia oară, păreau a se cunoaşte de multă vreme.

După o pauză, O sută şaptesprezece zise:

— Nu eşti femeia pe care mă aşteptam s-o găsesc.

— Ah! exclamă dânsa cu un surâs plin de tristeţe.

— Dumneata trebuie să fi suferit mult, nu-i aşa…?

Aceasta tresări.

— Ce-ţi pasă dumitale?

Dar ofiţerul de marină o privi cu atâta fixitate, încât fu nevoită să plece ochii.

— Vreau să ştiu, zise el.

— Ei bine! da, răspunse ea, am suferit şi sufăr încă…

— Şi suferinţa aceasta e pentru dânsul? întrebă, referindu-se, de bună seamă, la Cocodès.

Tânăra femeie răspunse cu un surâs de o ironie dureroasă.

— Foarte bine, reluă falsul ofiţer, dacă nu eşti femeia pe care o aşteptam, desigur că eşti femeia care-mi trebuie…

Şi o fixă câteva clipe sub privirea sa fascinantă.

— Ah! exclamă tânăra femeie, nu e pe lumea aceasta decât un singur om care a avut puterea să mă ţină plecată sub privirea sa arzătoare.

— Omul acesta era… dânsul, dacă nu mă înşel.

Şi ofiţerul dădu cuvântului „dânsul” o intonaţie cu totul particulară. Se vedea bine că nu-l avea în vedere pe Cocodès.

— Da, îngăimă Nineta.

— Şi ce s-a întâmplat cu omul acela?

— A murit!… răspunse tânăra femeie cu voce înăbuşită…

— Bine, îl vom plânge împreună, răspunse O sută şaptesprezece, a cărui voce trăda o uşoară emoţie.

Şi cuprinse mâna necunoscutei în mâinile sale.

Tânăra femeie scăpă un strigăt uşor, ca şi cum ar fi fost pătrunsă de un fior.

— Vreau să ştiu, zise ocnaşul.

— Ah! murmură tânăra femeie, cu voce înceată, bizară putere de stăpânire ai…

— Voiesc să ştiu, repetă O sută şaptesprezece.

Ea îşi plecă capul şi zise:

— Te voi asculta.

Atunci ocnaşul luă loc la masă şi după ce bău un păhărel de Madera continuă:

— Pentru domnul Cocodès te numeşti Nineta, nu-i aşa? Iar doamna Prévost pentru oamenii hotelului. Dar care e adevăratul dumitale nume?

— N-am nici un nume, veni răspunsul.

— Dar, desigur, ai avut unul?

— Da.

— Vreau să-l ştiu.

Tânăra femeie încercă să reziste acelei priviri de foc, care era expresia vie a unei voinţe de fier; fu învinsă.

— Odinioară, făceam parte din lumea bună, zise ea; mă numeam doamna baroană Cherkoff.

— Dar „dânsul” cum îţi spunea?

— Vanda.

— Eşti rusoaică?

— Am fost. Acum nu mai am nici nume, nici patrie.

— Bărbatul dumitale mai trăieşte?

— Da… şi mă crede moartă.

— Doamnă, zise O sută şaptesprezece cu un ton respectuos, înainte de a-mi spune povestea vieţii dumitale, vreau să-ţi mai pun o singură întrebare.

— Vorbeşte.

— Omul pe care l-ai iubit cu ardoare trebuia să rămână cu tânărul nesocotit pe care vii să-l vezi aici?

— Da, răspunse ea cu surâsul acela disperat care-i dădea înfăţişarea unui înger.

— Desigur că nu eşti deloc îndrăgostită de Gaston…

— Oh! nu, răspunse ea.

— Şi nici vreun sentiment de milă exagerată pentru el nu te stăpâneşte…

— Desigur.

— Atunci ce cauţi aici?

— Îndeplinesc un jurământ.

— Ah!

Urmă un moment de tăcere.

— A! zise deodată O sută şaptesprezece, mi se pare că ghicesc…

— E posibil, răspunse tânăra femeie; privirea dumitale e în stare să scormonească până în adâncul inimilor celor mai ascunse.

— Omul pe care l-ai iubit a avut o moarte năprasnică.

— Taci…!

— O moarte infamă…

— În numele Domnului, exclamă tânăra femeie, palpitând de emoţie, taci…!

Şi-şi împreună mâinile cerând tăcerea cu o favoare.

— Trebuie să ştiu totul, zise el.

Ea îşi plecă fruntea din nou.

— A murit ghilotinat, adăugă O sută şaptesprezece.

Pe când acesta pronunţa cuvântul ghilotinat, ea sări în sus, cu privirea arzătoare, cu buzele strânse de emoţie.

— Ah! exclamă, dumneata nu ştii, nu poţi şti totul.

— Vorbeşte, atunci!

— Da, reluă ea, a murit ghilotinat în închisoare, după ce-l smulsesem o dată din gheara eşafodului… înţelegi dumneata?

— Urmează, răspunse O sută şaptesprezece nepăsător.

Capitolul X.

Aceea care se numise baroneasa Cherkoff pentru toată lumea, Vanda pentru amantul ei, Nineta şi madame Prévost pentru Cocodès, urmă astfel:

— Am făcut parte din lumea bună, dar am urmat ca o nebună pe un criminal. În urmă am intrat în rândul demimondenelor, dar mai înainte de toate acestea eram o simplă fată din popor şi mă numeam pur şi simplu: Vanda.

Locuiam împreună cu tatăl meu într-un mic orăşel de la frontiera Poloniei ruseşti. Casa noastră era vecină cu o închisoare; de la fereastră puteam privi în curte. Aveam pe atunci optsprezece ani. Eram frumoasă, nu ca acum. Frumuseţea aceea care reflectă curăţenia sufletului şi nevinovăţia inimii. Tatăl meu era infirm şi n-avea alt susţinător decât pe mine. Cu mult înainte de răsăritul soarelui şi mult timp după apus, prizonierii mă puteau vedea ţintuită la fereastra odăii mele. În timpul acela, în Polonia se pregătea o revoluţie. Printre condamnaţi era şi un om în vârstă, cu barba albă, care nu apărea în curte decât înlănţuit. Am vrut să aflu numele său. Mi s-a spus că era un mare senior polonez, condamnat la moarte. Din ziua aceea, nenorocitul condamnat a început să mă intereseze. Am băgat de seamă că dânsul mă privea cu oarecare fixitate şi de atunci am început să-i surâd compătimitor. Într-o dimineaţă cineva bătu la uşa modestei mele locuinţe. Era un gardian al închisorii.

— Domnişoară, îmi zise el, astăzi va fi executat seniorul polonez, care a cerut o favoare înainte ele moarte şi numai dumneata i-o poţi acorda.”

— Ah! răspunsei eu. Ce trebuie să fac?”

— Bietul condamnat vrea să vă vadă înainte de moarte şi să stea câteva momente singur cu dumneata.”

— Te urmez, am răspuns eu gardianului.”

Am pornit spre închisoare. Am fost introdusă în celula condamnatului care mă primi cu vorbele „îţi mulţumesc; eşti un înger!” Am rămas singură cu dânsul.

— Copila mea, îmi zise atunci bătrânul, am avut trei feciori; toţi trei au murit de mâna călăului. Soţia mea a avut aceeaşi soartă. Rămas singur pe pământ, peste o oră voi cădea şi eu pe scândura fatală. Ei bine!… la gândul acesta, curajul nu-mi slăbeşte, dar gândul şi inima mea se revoltă. De o lună de când sunt aici şi te văd în fiecare dimineaţă la fereastră simt pentru dumneata o dragoste părintească. Vrei să fii moştenitoarea mea?… Bunurile mele au fost

confiscate toate, dar banii i-am ascuns şi îţi voi indica locul unde vei putea să găseşti o bogăţie considerabilă. Te fac bogată, dar cu o singură condiţie.”

Şi cum eu îl priveam înlemnită, dânsul adăugă:

— Condiţia aceasta este ca în fiecare an, prin toate mijloacele posibile, să întrebuinţezi averea aceasta pentru a scăpa un sărman nenorocit de la eşafod.”

Simţeam petrecându-se în mine ceva bizar; era ca o revelaţie…

Priveam capul acela frumos şi nobil, care peste puţin timp avea să cadă sub mâna călăului; un respect sfânt şi o dragoste de fiică mă cuprinseseră.

Am îngenuncheat în faţa lui, şoptindu-i:

— Te voi asculta, tată.”

Tânăra femeie se opri un moment şi O sută şaptesprezece putu să vadă licărind în ochii ei o lacrimă.

— Dă-mi de băut, zise ea, întinzând paharul.

Apoi continuă:

— Peste trei ani eram în posesia unei averi de peste două milioane. Rămăsesem însă orfană, căci tatăl meu murise puţin timp după executarea seniorului polonez. Eram înconjurată de o lume aleasă, sărbătorită, nevastă fericită a unui senior rus, care nu găsise cu cale să se intereseze de unde proveneau banii mei.

Dar eram o femeie de inimă şi voiam să mă ţin de cuvânt. Ţi-am spus că primisem banii cu o condiţie.

Prima călătorie pe care o face un rus în tovărăşia unei soţii tinere şi frumoase în afara graniţelor nu poate avea altă ţintă decât Parisul.

Prima iarnă pe care am petrecut-o la Paris a fost într-adevăr splendidă, numai sărbători şi petreceri.

În timpul acela s-a săvârşit o crimă care a atras foarte mult atenţia publicului.

O femeie tânără şi bogată, care îşi avea locuinţa în strada Providenţei, într-un apartament luxos, fusese găsită

moartă în patul ei, cu pieptul străpuns de numeroase lovituri de pumnal…

Cine era asasinul? Au fost exprimate îndată bănuieli: trebuia să fie un tânăr frumos, elegant, pentru că acesta o vizita adesea.

Mobilul crimei părea să fie dragostea, gelozia şi lucrurile se explicau şi mai bine încă prin faptul că bijuteriile, diamantele, argintăria şi câteva bilete de câte o mie de franci fuseseră găsite neatinse, la locul lor.

Poliţia se puse pe lucru; începură să circule o mulţime de versiuni, care de care mai fabuloase. Toate aceste versiuni însă îl învăluiau pe asasin într-o atmosferă romantică, care fermeca.

— Iată un om pe care voi încerca să-l scap de la eşafod”, zisei eu.

Şi din clipa aceea devoram ziarele, căutând să fiu la curent cu toate şi să aflu îndată când va fi prins asasinul.

Dar asasinul nu era de găsit. Aflam lucrul acesta cu părere de rău, pentru că pe acesta aş fi vrut să-l scap de la moarte.

Baronul Cherkoff era un om violent, brutal şi pe deasupra mai era şi jucător pasionat. Mă luase de nevastă numai pentru banii mei şi, într-o zi, fiind beat, îndrăzni să mi-o spună în faţă.

Din momentul acela atitudinea mea îngăduitoare faţă de el s-a schimbat în ură. Pe măsură ce ura aceasta creştea, un alt sentiment dulce şi crud în acelaşi timp, sentiment pe care eu singură n-aş fi putut să-l definesc, îşi făcuse loc în inima mea.

Aş fi voit să mă găsesc în faţa acelui om înnebunit de gelozie, însetat de răzbunare, care avusese curajul de a implânta de şaptesprezece ori pumnalul în corpul amantei sale adorate.

Locuiam, baronul şi cu mine, în calea Montaigne, într-un drăgălaş palat, în mijlocul unei grădini. Adeseori baronul mă lăsa singură seara, şi petrecea nopţile jucând cărţi.

Într-o zi îi încredinţasem secretul averii mele şi sarcina sfântă pe care mi-o impusesem. Dânsul râse cu hohot şi-mi spuse că vorbeam prostii.

Merse mai departe chiar; povesti întâmplarea tovarăşilor săi de destrăbălare, în auzul tuturor. De aici povestea se răspândise în toate saloanele din Paris.

Într-o seară eram singură, pradă unei nelinişti, gândindu-mă la nenorocitul acela care fugea de eşafod şi al cărui cap mai curând sau mai târziu tot avea să cadă.

Servitorii dormeau.

În cămin ardea un foc viu şi ferestrele din grădină erau deschise.

Deodată auzii un zgomot pe alee. Mă apropiai de fereastră şi mă retrasei îndată înspăimântată.

Un om escaladase zidul şi venea în fugă spre mine.

Dintr-un avânt se aruncă pe fereastră în budoarul meu, exclamând:

— Scapă-mă…!”

Era foarte tânăr, frumos ca un înger şi avea o privire fatală, care m-a făcut să-mi pierd minţile. Era DÂNSUL.

— Scapă-mă!… repetă tânărul. Sunt urmărit, sunt pierdut…!”

Şi pe când eu îmi simţeam tot sângele năvălindu-mi spre inimă, el adăugă:

— Eu sunt acela care am ucis femeia din strada Providenţei. Nu ştiu, n-am ştiut niciodată şi cred că nici în viitor nu voi putea şti ce s-a petrecut atunci între noi.”

Dar omul acela avea, ca şi dumneata, puterea de a fascina.

Ai citit opera lui Balzac FEMEIA LA TREIZECI DE ANI? Îţi mai aminteşti de acea tânăra fată care a fost cuprinsă dintr-o dată de un amor fatal, teribil pentru un asasin ordinar? Omul acela îi vorbise şi dânsa îl ascultase. El îi spusese: „Urmează-mă” şi dânsa îl urmase.

Îl urmase, cu toate plânsetele mamei sale, cu toate rugăciunile tatălui său, cu toate îmbrăţişările fraţilor şi ale

surorilor… îl urmase în ciuda tuturor, în ciuda oricărei raţiuni!

Ei bine!… Cam aşa ceva am simţit şi eu în clipele acelea.

Mi se părea că cel pe care atunci îl vedeam pentru întâia oară, îmi era cunoscut de când lumea; mi se părea că era carne din carnea mea, sânge din sângele meu; mi se părea că nu numai viaţa sa era în pericol, dar că şi viaţa mea era ameninţată de o mare primejdie.

Mi-am deşteptat camerista, o fată drăguţă, care-mi era foarte devotată. Am adunat în grabă bijuteriile, lenjeria, banii pe care-i aveam în casă, am trimis după o trăsură şi i-am spus asasinului:

— Să plecăm!”

Era un tren de noapte care pleca spre Havre. Am luat paşaportul soţului meu şi i l-am dat acelui necunoscut. O oră după aceea eram pe drum.

Cât despre soţul meu, s-a întors în zorii zilei, pe jumătate beat şi foarte supărat din cauză că pierduse o sumă mare la cărţi. El găsi un bileţel de la mine, care cuprindea următoarele cuvinte: „Nu-mi mai eşti drag; te dispreţuiesc. Adio, nu mă vei mai vedea niciodată”

Tânăra femeie se opri şi ceru din nou de băut:

— Mă înăbuş… Aş fi în stare să beau o mare întreagă…!

Capitolul XI.

O sută şaptesprezece examina faţa tinerei femei cu atenţia încordată a unui medic care vizitează un bolnav cu reputaţia de incurabil.

— Continuă, zise el, continuă, doamnă.

Tânăra femeie reluă:

— A doua zi dimineaţă eram la Havre.

După câteva ore urcam la bordul unui vas care pleca spre America.

Timp de trei ani am cutreierat lumea, nedespărţiţi, legaţi unul de altul ca lumina de soare.

Dar tot ce luasem cu mine: bijuterii, argintării, bani, începeau să se sfârşească cu încetul.

Însă omul acela părea bogat. Scrisese în Europa şi, fără nici o zi de întârziere, i se trimiseseră douăzeci de mii de franci.

Mă iubea şi eu eram nebună după el; viaţa trecea ca un vis.

Într-un sfârşit ne-am stabilit la New York. Duceam un trai uşor, lipsit de griji, traiul oamenilor bogaţi.

Dar cei douăzeci de mii de franci nu puteau să dureze cât lumea; într-o bună zi ne pomenirăm că nu mai aveam bani.

Şi cum eu păream neliniştită, tânărul meu domn începu să surâdă şi-mi zise:

— Nu te teme de nimic. Vom avea bani oricând vei voi.”

Nu îndrăzneam să-i pun întrebări, dar liniştea, nepăsarea sa mă înspăimântau.

De o bucată de vreme se întâlnea cu mulţi străini la New York.

De multe ori bărbaţi care mi se păreau cu totul bizari veneau să bea câte un ceai în casa mea.

Adeseori amantul meu se întorcea acasă foarte târziu.

Dar eram roaba lui: orice voia el, voiam şi eu, orice spunea, credeam.

La un ordin al lui aş fi fost în stare să înghit otravă, mi-aş fi împlântat pumnalul în piept, fără să stau la îndoială.

Într-o noapte îl aşteptam foarte neliniştită, căci erau aproape orele două şi nu se mai întorcea.

În sfârşit, auzii zgomot. Stăpânul meu intră palid, emoţionat.

— Ce ţi s-a întâmplat?” întrebai eu.

— Nimic, răspunse. Am avut o mică ceartă la Hotel de Boston”.

Şi se apropie de lavoar pentru, a-şi spăla mâinile.

— Dumnezeule!” exclamai eu văzând că apa se înroşea.

Dar el răspunse cu răceală:

— E sânge. M-am bătut în duel cu adversarul meu în strada 24 şi l-am ucis. Numai că poliţia americană nu prea

glumeşte cu asemenea lucruri şi de aceea mâine dimineaţă ne vom îmbarca pentru Antile. Ne ducem în Martinica.”

— Nenorocitule, exclamai eu, Martinica e o colonie franceză!”

— Ei şi…?”

— Vei fi arestat, judecat… condamnat!”

— Ei aş!… Afacerea mea a fost uitată; şi pe urmă, mi-am schimbat mult înfăţişarea de atunci… Sunt de nerecunoscut”.

A doua zi, într-adevăr, ne-am îmbarcat.

Îţi poţi lesne închipui cât de mare mi-a fost emoţia când l-am văzut scoţând din buzunar pentru a plăti drumul, un portofel de bilete de bancă. Numai că portofelul avea pe el urme de sânge şi-l vedeam pentru întâi a oară.

Atunci am înţeles totul.

Comisese un nou asasinat şi asasinatul acesta avusese ca mobil furtul.

Omul pe care îl iubeam nu era numai un asasin, era un tâlhar ordinar. Ai citit romanul lui George Sand, „Leon Leoni”? Viaţa mea era atunci ca şi viaţa tristei eroine din acea carte. Am fost în Martinica şi pe urmă ne-am întors în Europa. Îl iubeam mereu cu aceeaşi frenezie.

Trecură încă trei ani.

Parisul îl atrăgea; am venit deci la Paris.

Stăpânul meu avea dreptate, toată lumea îl uitase. Pe el, ca şi pe mine, de altfel.

Parisul uită aşa de lesne!

Abia îşi mai aducea aminte câte unul de baronul Cherkoff, care se întorsese în patria sa după ce pierduse la joc câteva sute de mii de ruble.

Cât despre soţia sa, a cărei frumuseţe extraordinară făcuse altă dată multă senzaţie, nimeni nu-şi mai amintea de ea.

Stăpânul inimii mele era foarte îndrăzneţ.

Care era adevăratul său nume? Niciodată n-am putut să aflu. Eu îi spuneam simplu: Armand; lumea îl numea contele

de Vieilleville.

Locuiam într-un apartament luxos; ne duceam regulat la teatru; aveam trăsură cu luna, bani din abundenţă; însoţitorul meu ştia să găsească mereu.

De unde? Cum? Tremuram numai când mă gândeam să-i pun o asemenea întrebare.

Oameni suspecţi ca aceia pe care îi văzusem la New York îl vizitau din când în când, purtându-se faţă de el cu respect şi primindu-i ordinele.

Era şeful unei bande, a unei bande faimoase, care a prădat Parisul timp de mai multe luni, care a râs de cercetările celor mai fini poliţişti.

Într-o noapte, stăpânul meu s-a întors într-o stare da plâns.

Avea hainele sfâşiate, faţa stâlcită; căzu în braţele mele spunându-mi:

— Culcă-mă… Mi se pare că afacerea mea e terminată. Individul a tras bine…!”

Mă udase de sânge; avea două gloanţe în piept.

A doua zi Parisul află de săvârşirea unei crime înspăimântătoare.

Un bancher bogat, care locuia singur, cu un bătrân camerist într-un mic palat din strada Hauteville, fusese asasinat. Nenorocitul opusese rezistenţă, căci cadavrul său a fost găsit în grădină, unde se târâse după ce-şi descărcase mai întâi pistoalele asupra asasinilor.

Raportul magistratului care a făcut ancheta constată că asasinii trebuiau să fie în număr de trei; se exprimau bănuieli împotriva bătrânului camerist.

Opt zile după aceea, cameristul, care fusese arestat, îşi denunţă complicii. Apartamentul nostru fu luat cu asalt de o legiune întreagă de sergenţi de oraş.

Tânărul meu era în pat, într-o situaţie alarmantă; din clipa în care viaţa îi era în pericol îl iubeam încă şi mai mult.

— Nu te teme, îmi şoptea el surâzând; eşafodul nu mă va avea, voi fi mort până atunci…

Eşafodul!

Îmi amintii atunci de misiunea pe care seniorul polonez mi-o lăsase moştenire, ca să spun aşa, o dată cu bogăţiile sale.

Bogăţiile nu le mai aveam, dar misiunea rămânea în picioare.

Prevederile omului pe care îl iubisem cum îmi închipui că trebuie să iubească îngerii decăzuţi pe şeful lor „Lucifer” nu se realizară. L-am transportat la spital, a fost îngrijit şi vindecat. Din spital a trecut la Curtea cu Juri.

Dacă ar putea să ştie cineva, dacă ar putea să-şi închipuie măcar ce-am făcut, câte am făcut pentru ca să-l scap de ghilotină…!

Dar l-am scăpat!… Ultima dorinţă a seniorului polonez începea să fie îndeplinită; smulsesem o victimă din gheara eşafodului…

Săvârşise şase asasinate; furase timp de zece ani cu efracţie şi evadare; merita de o sută de ori moartea şi cu toate acestea a fost trimis la închisoare.

— Ascultă-mă, îmi zise el, în ziua despărţirii, să vii la Toulon. Peste o lună voi evada şi vom merge să trăim în Italia, liniştiţi şi fericiţi…”

Îl iubeam încă, cu aceeaşi frenezie.

O sută şaptesprezece o întrerupse cu un gest scurt:

— Ştiu restul, zise el.

— Ah! exclamă ea, cu o uşoară tresărire. Poate că l-ai cunoscut…?

— Nu… Dar am fost adus la închisoarea din Toulon a doua zi după catastrofă.

— Atunci ştii totul?

— Da… îşi preparase evadarea cu multă grijă şi cu mare abilitate. Dumneata îl aşteptai la bordul unui mic break de comerţ al cărui căpitan îţi era complice. Era bun înotător; în timpul nopţii trebuia să-şi rupă fiarele şi să se arunce în apă…

— Şi după asta?… După asta?… întrebă femeia cu o voluptate dureroasă, ca şi cum atunci, pentru întâia oară, auzea povestea aceea, pe care, în realitate, nimeni n-o ştia mai bine decât ea.

— A fost trădat de tovarăşul său de lanţ. Pe când îşi pilea inelele cătuşelor, gardienii îl surprinseră şi se repeziră asupra lui; dar nenorocitul citise trădarea în ochii tovarăşului său şi, repezindu-se asupra lui ca un fulger, îi împlântă de trei ori cuţitul în burtă.

În codul ocnelor se spune clar că ocnaşul care ucide un alt ocnaş se va pedepsi cu moartea; şi douăzeci şi patru de ore după aceea…

— După aceea… exclamă tânăra, cu glas tremurător; după aceea… Ah! îţi voi spune eu ce s-a mai întâmplat după aceea!… Reuşisem să intru în închisoare îmbrăcată în costumul unui lucrător din port. Se înălţa eşafodul şi toate erau pregătite, dar eu tot mai speram încă… Făcusem atâtea lucruri în douăzeci şi patru de ore…

Femeia se opri din povestit pentru a mai goli un pahar.

— Ah!… mi se pare că gâtlejul îmi arde.

— Bea… şi continuă, zise O sută şaptesprezece.

Capitolul XII.

Vanda continuă eu tristeţe.

— În fiecare închisoare este câte un condamnat cu care nimeni nu voieşte să stea de vorbă, pe care tovarăşii săi de mizerie îl evită cu îndârjire, pe care chiar şi gardienii îl privesc cu dispreţ. E călăul închisorii. Ei bine, reuşisem să-l atrag pe omul acela de partea mea. Ora execuţiei se apropia cu paşi repezi, dar eu eram foarte liniştită deoarece călăul dormea dus şi nu-i era nimănui cu putinţă să-l trezească. Erau deci nevoiţi să amâne execuţia pentru a doua zi, şi, în timpul nopţii, avea să evadeze… Totul era pregătit…

— Da, zise O sută şaptesprezece, dar nu s-a avut în vedere cât de mare este uneori lăcomia omenească. În

ultimul moment s-a găsit un alt călău care să-l înlocuiască pe cel bolnav, chipurile.

Vanda se sculă ca înnebunită.

— Da, strigă ea; am văzut eu însumi cum i-a căzut capul sub lovitura cuţitului…

Apoi, după o clipă, adăugă cu un surâs nervos:

— Şi îl iubesc mereu!… Am făgăduit umbrei mele să scap un ocnaş de la ghilotină, după cum făcusem altădată această făgăduială solemnă seniorului polonez.

— Şi de aceea stai la Toulon…?

— Da.

O sută şaptesprezece îi luă mâna.

— Priveşte-mă bine, zise el.

Femeia se înfiora sub licărirea acelei priviri misterioase, care o pătrundea până în adâncul inimii.

— Ce voieşti de la mine? îl întrebă, cu voce slabă.

— Te învoieşti să facem un pact amândoi?

— Da.

— Eu te voi ajuta să scapi de la moarte pe condamnatul dumitale, oricare ar fi el, şi ajutorul meu e întotdeauna eficace…

— Şi ce-mi ceri în schimb?

— În lupta pe care o încep am nevoie de o femeie energică. Femeia aceasta, continuă O sută şaptesprezece, vei fi dumneata. Îmi vei aparţine trup şi suflet, fără discuţie, fără împotrivire, ca o sclavă.

— Fie!… zise ea; îţi jur pe capul amantului meu că mă voi ţine de cuvânt până la sfârşit…!

Ocnaşul se sculă.

— Ziua e aproape, zise el. Adio!

— Unde te duci?

— Mă întorc la închisoare.

— Te voi revedea curând? întrebă ea.

— Poate, răspunse ocnaşul. Dar vei avea veşti de la mine chiar mâine.

Şi ocnaşul se îndreptă spre uşă.

Deodată însă se întoarse.

— Ah! zise el, uitam…

— Ce?

— Nu vreau să mai rămâi aici.

— Mă voi duce unde vei ordona.

— Şi nu trebuie să te mai întâlneşti cu Cocodès.

— Te voi asculta, răspunse femeia cu supunere.

— Mâine ţi-l voi trimite pe Noël.

— Care Noël? întrebă ea mirată.

— Un om care mi-e supus ca un sclav!… fu răspunsul, şi omul se îndepărtă.

Pe când O sută şaptesprezece asculta cu atenţie povestea rusoaicei Vanda, Milon încerca să lege conversaţie cu Cocorico.

Dar Cocorico era un om tăcut de felul său şi nu răspundea decât prin monosilabe.

Aşa că, în cele din urmă, Milon, descurajat de atâta tăcere, adormi.

A adormit şi a dormit dus până a doua zi în zori, când l-a deşteptat clopotul închisorii.

— Hei, camarade, dar greu ai dormit astă-noapte! exclamă lângă el o voce bine cunoscută.

Milon îşi frecă ochii şi văzu în faţa lui pe O sută şaptesprezece surâzător şi liniştit.

Elegantul ofiţer de marină dispăruse şi O sută şaptesprezece redevenise ocnaşul cu capul ras, cu acea fizionomie dispreţuitoare şi melancolică, care impunea respect tovarăşilor săi.

Cum şi în ce mod îşi reluase locul său, pe care ştia bine că-l ocupase la un moment dat gardianul Cocorico?… La ce oră se întorsese?

Prin ce minune îşi putuse încătuşa din nou greoaiele fiare, fără ca Milon să fie deşteptat din somn…

Colosul credea că visează.

— Hei, tovarăşe, zise el încetişor, am avut un vis cam, bizar astă-noapte.

— Da?… întrebă O sută şaptesprezece.
— Mi se părea că nu mai eşti lângă mine.
— Ah!
— Şi că aveam alt tovarăş de lanţ.
— Ei aş!
— Tocmai aşa cum îţi spun. Nu e aşa că am visat?
— Se poate, răspunse O sută şaptesprezece surâzând.
În timpul acesta gardienii făceau revizia.
Se aduceau porţiile de mâncare de dimineaţă acelora, care trebuiau să plece la muncă.
— Tu nu bei astăzi, O sută şaptesprezece? întrebă cu glas tare gardianul Turpin.
— Nu, cedez porţia tovarăşului meu, răspunse ocnaşul, arătându-l pe Milon. Am avut astă-noapte amândoi nişte vise…!
— Da?… întrebă gardianul cu oarecare interes, pentru că O sută şaptesprezece îi era destul de simpatic. Şi cam ce-ai visat?
— Am visat că evadasem.
— Ei aş!… exclamă Turpin cu mândrie; aşadar… eu îmi dădusem demisia din administraţie?
— Negreşit!… Altfel cum aş fi putut evada răspunse O sută şaptesprezece surâzând.
— Şi după aceea?… mai întrebă Turpin.
— Am mai visat că cinam în tovărăşia unei femei drăguţe.
— Flecarule!
— Şi că beam şampanie.
— Aha!… De asta nu vrei să bei acum?
— Probabil!… răspunse O sută şaptesprezece.
Urmară câteva clipe de tăcere.
— Ehei! zise Turpin deodată, pe când O sută şaptesprezece şi Milon se pregăteau să se îndepărteze, ştiţi că se întâmplă ceva nou pe aici?
— Ce? întrebă O sută şaptesprezece, oprindu-se.
— Massolet s-a întors.
— Cine-i ăsta Massolet?

— E gardianul care a ucis căţelul.

— A! îmi aduc aminte.

— Acela care a fost trimis la închisoarea din Brest. Ştiţi că închisoarea din Brest a fost desfiinţată şi gardianul, iubindu-şi mult meseria, s-a întors aici.

— Dacă-i aşa, fiţi cu ochii în patru asupra birjarului, observă Milon.

— Am avut noi grijă să luăm măsuri; birjarul nici nu va fi scos astăzi la muncă şi, pentru mai multă siguranţă, i s-au pus cătuşe duble.

— Mai bine!… zise O sută şaptesprezece şi-şi văzu de drum.

Când trecu prin faţa birjarului îi făcu semn cu mâna.

— Bună ziua, tovarăşe, îi zise el.

— Ce-am făcut de sunt pedepsit astfel?… se plânse bătrânul ocnaş.

— Îţi voi spune eu îndată, răspunse O sută şaptesprezece încetişor.

— Vorbeşte.

— Massolet s-a întors.

Ochii bătrânului se injectară de sânge.

— Spui adevărul?… întrebă el cu voce şuierătoare.

— Da.

— Îl voi ucide, mizerabilul.

— Prostule!… zise O sută şaptesprezece, când vrea să facă cineva astfel de lucruri n-o spune în gura mare.

— Crezi că mai am puterea să mă stăpânesc?

— Foarte rău… Eu în locul tău…

— Ce-ai face?

— M-aş purta bine câteva zile, m-aş face blând ca un mieluşel.

— Mă voi sili să-ţi urmez sfatul, murmură bătrânul ocnaş.

Şi gândindu-se la sărmanul său căţeluş, începu să plângă.

O sută şaptesprezece şi Milon ieşiră din închisoare împreună cu grupa din care făceau parte şi se îndreptară

spre Murillon. Acolo lucrau.

Lucrătorul fierar Noël era şi el printre ocnaşi, verificând mereu cătuşele.

— Cred, zise O sută şaptesprezece, trecând pe lângă dânsul, că e timpul să o previi pe doamna de la „Hotel de France”.

— De ce lucru s-o previn?

— Că peste puţin timp se va opera o execuţie în închisoare, răspunse O sută şaptesprezece.

Şi fără să mai adauge un singur cuvânt, îşi continuă drumul împreună cu tovarăşii săi de osândă.

Capitolul XIII.

Trecură patruzeci şi opt de ore de la evenimentele petrecute. Era pe la amiază; o trăsură de poştă opri la poarta arsenalului.

Un bărbat şi o femeie coborâră.

Bărbatul era tânăr, cu o figură aleasă, elegant îmbrăcat; se cunoştea de departe că era un gentleman.

Femeia era brună, de un brun pronunţat, înaltă, zveltă, mlădioasă, îi dădeai dintr-o privire douăzeci şi opt sau treizeci de ani.

Bărbatul era blond; vorbea destul de corect limba franceză, dar se distingea bine accentul britanic.

Avea cu sine o permisiune în regulă pentru a vizita arsenalul şi închisoarea; era întovărăşit de un cicerone, un sergent din infanteria colonială, pe care i-l dăduse prefectura maritimă.

Pe paşaportul său se putea citi:

Sir Artur Pembrock Esq., căpitan în serviciul „Companiei Indiilor”

Întovărăşit de mistress Pembrock, soţia sa legitimă.

Paşaportul acesta fusese vizat în aceeaşi zi de consulul englez din Toulon.

Nobilii vizitatori fură introduşi în arsenal şi lăsaţi liberi să viziteze totul. Aceştia se interesară mai mult de închisoare.

Tânăra englezoaică vroia să afle o mulţime de amănunte: ce hrană se dădea ocnaşilor, care era modul lor de viaţă, la ce munci erau supuşi.

Ea trecu încetişor prin mijlocul rândului de ocnaşi negustori, care, înlănţuiţi numai pe jumătate, vindeau obiecte de artă sculptate în ivoriu şi lemn.

Cumpără mai multe obiecte, plătindu-le numai cu aur, fără să se uite la preţ.

Printre alte lucruri cumpărase şi o cutiuţă foarte frumos sculptată, făcută anume pentru a se ţine aur în ea.

Un subcomisar tânăr şi galant, atras de frumoşii ochi ai vizitatoarei, se puse la dispoziţia ei cu cea mai mare curtenie.

Tânăra femeie era din cale afară de curioasă; vroia să vadă totul, să afle totul.

Ce crimă făptuise acesta?… Şi celălalt care avea înfăţişarea unei fete mari?… Ce crimă putuse el să făptuiască?

Dar bătrânul acela cu părul alb şi cu boneta verde…?

Tânărul subcomisar răspunse cu plăcere, conducând-o pretutindeni pe nobila vizitatoare. Femeia zâmbea, râdea, se înduioşa câteodată, se înspăimânta când i se arăta vreun asasin faimos.

Din sală în sală, intrară şi în cea a ocnaşilor care aveau lanţurile duble.

Printre ei era şi birjarul care voise să-l ucidă pe Massolet, gardianul.

Cu voia subcomisarului, englezoaica îi puse o întrebare.

Ocnaşul, îşi luă o mutră naivă.

— Doamnă! zise el cu ochii plini de lacrimi, eu n-am nici o vină… şi e multă vreme de când am purtare exemplară. Cu toate acestea, am fost pedepsit ca un animal sălbatic, pentru că administraţia crede că vreau să ucid pe unul dintre gardieni…

Şi birjarul spuse plângând povestea căţelului său, dar avu grijă să adauge că zece ani trecuseră de atunci şi că se

consolase…

Nu mai purta ură lui Massolet.

Vorbea cu atâta convingere, încât frumoasa englezoaică avea ochii plini de lacrimi; însuşi subcomisarul fu mişcat.

— Bine, sărmanul meu bătrân, voi vorbi despre tine cu domnul comisar, zise el, şi… vom vedea…

Din închisoare, cei doi englezi, mereu călăuziţi de subcomisar, se îndreptară spre Neuvilon, care e o parte cu totul separată de arsenal, unde sunt îngrămădite piramide enorme de lemne, necesare pentru serviciul marinei.

Un grup de ocnaşi duceau pe sus, cu mare greutate, o goeletă veche.

Din grupul acesta făceau parte şi Milon şi O sută şaptesprezece.

Operaţia părea că o interesează foarte mult pe frumoasa englezoaică.

O sută şaptesprezece trase de mânecă pe Milon şi-i zise încetişor:

— Cum ţi se pare?

— Cine?… întrebă Milon, mirat.

— Englezoaica.

— Frumoasă fată, pe legea mea.

— E dânsa.

— Cum?… întrebă Milon, zgâlţâit ca de curent electric.

— Da, afirmă încă o dată O sută şaptesprezece, făcând un semn din cap.

— Dar, dacă nu mă înşel, mi-ai spus că e blondă.

— Astăzi este brună, mâine va fi iarăşi blondă… Când e cineva în serviciul meu, lucrurile acestea nu au prea multă importanţă.

— Pare o mulatră, adăugă Milon cu admiraţie.

Pe când cei doi ocnaşi vorbeau astfel, frumoasa englezoaică zicea subcomisarului:

— Cine-i ocnaşul acela cu figură plăcută, care are pe bonetă numărul 117…?

— Doamnă, răspunse curtenitorul funcţionar, e un adevărat erou de roman.

— Da…?

— Eu nu ştiu povestea sa; dar comisarul o ştie bine şi, dacă voiţi, v-o poate spune. Eu un singur lucru cunosc: că ocnaşul acesta e obiectul unei supravegheri speciale.

— Vă temeţi să nu evadeze?

— Da, doamnă; şi, cu toate acestea, până acum n-a făcut nici cea mai mică încercare.

— Ah!… într-adevăr?… zise frumoasa englezoaică, cu nepăsare.

Şi trecu înainte, sprijinindu-se cu familiaritate de braţul soţului său; dar, pe când comisarul mergea înaintea lor, îşi scoase batista şi, în acelaşi timp, cutiuţa cea drăguţă pe care o cumpărase şi o umpluse cu aur căzu la pământ fără ca cineva să observe.

În momentul acela, din întâmplare, O sută şaptesprezece întoarse capul şi observase căderea unui obiect lucitor între doi stâlpi de lemn.

Cei, doi englezi îşi vedeau înainte de drum.

Părăsiră Murillonul şi se întoarseră în arsenalul cel mare.

— Ah! domnule, zicea frumoasa englezoaică, nici nu-ţi poţi închipui cât de mult mă interesează ocnaşul acela bătrân…

— Omul cu căţeluşul?

— Da.

— E un om primejdios, doamnă.

— Oh!… şi cu toate acestea sunt sigură că dacă ai spune un cuvânt bun pentru dânsul, n-ai avea de ce să te căieşti…

— Îţi făgăduiesc doamnă, că voi vorbi comisarului.

După arsenal şi închisoarea propriu-zisă, tânăra femeie voi să viziteze şi spitalul.

Subcomisarul îşi oferi şi de astă dată serviciile.

În prima sală a spitalului, un tânăr stătea culcat în pat, chiar lângă uşă şi răsfoia o carte.

Tânărul era Cocodès.

O privi pe englezoaică cu mirare.

— Ştii că ar avea haz!… Dacă Nineta ar fi brună, aş pune rămăşag că femeia aceea e ea.

Englezoaica se adresă subcomisarului.

— Dar tânărul acesta, întrebă dânsa, tânărul acesta care are o figură aşa de blândă, ce crimă a făptuit?

— Un fals, doamnă.

— Ah! exclamă englezoaica, continuându-şi drumul.

„Nu e vocea Ninetei, gândi Cocodès; dar asemănarea e uimitoare.”

Şi-şi văzu înainte de citit.

Englezul scoase din buzunar un carnet şi din carnet o carte de vizită.

— Domnule, zise el tânărului funcţionar, doamna Pembrock şi eu vom fi foarte fericiţi dacă vei binevoi să ne vizitezi astă-seară la „Hotel de Englitera”, Subcomisarul, care, aşa cum am precizat, era încă foarte tânăr, se înroşi.

— Cu atât mai multă plăcere îmi vei face, adăugă frumoasa femeie, cu cât sunt bine încredinţată că-mi vei aduce rezultatul convorbirii dumitale cu comisarul în privinţa acelui nenorocit de condamnat.

— Îţi făgăduiesc, doamnă.

Ajunşi la poarta arsenalului, englezul se îndepărtă puţin de soţie, după ce strânse cu cordialitate mâna tânărului ofiţer de poliţie.

Englezoaica îi surâse drăgăstos şi-i zise „pe diseară” atât de semnificativ, încât se tulbură şi se înroşi din nou.

Apoi, cei doi străini se urcară în trăsura lor de poştă şi porniră spre oraş.

A doua zi dimineaţa, comisarul general al închisorii chemă în faţa sa pe ocnaşul care acum era poreclit de către toţi tovarăşii săi Omul cu căţeluşul.

— Te vei purta bine? îl întrebă comisarul.

— Ah! domnule comisar, te mai îndoieşti?

— Nu vei căuta ceartă gardianului Massolet?

— E mult timp de când l-am iertat!… răspunde ocnaşul cu tristeţe.

— Ei bine?… poţi să te întorci la locul tău.

— Nu voi fi mai înlănţuit?

— Nu.

Ocnaşul se retrase cu sute de plecăciuni şi mulţumiri de recunoştinţă.

— Între noi doi de-acum, Massolet! murmură el, îndreptându-se spre locul de muncă.

Capitolul XIV

— Stăpâne, zicea Milon a doua zi, stăpâne, mai este mult până la ziua evadării?

— Se apropie, se apropie, răspunse O sută şaptesprezece.

Ca şi Noël, Milon începuse să confere lui O sută şaptesprezece titlul de „stăpân”.

— Dar când va veni ea?

— Nici eu nu ştiu cu siguranţă…

Colosul suspină.

— Parcă aud glasul copiliţelor, zise dânsul.

— Fii liniştit, răspunse ocnaşul, ziua eliberării e aproape.

În clipa aceea se auzi clopotul închisorii.

Gardienii intrară, se distribui hrana de dimineaţă şi ocnaşii plecară la muncă.

Grupa din care făceau parte cei doi ocnaşi lucra în ziua aceea pe o goeletă, împreună cu o echipă de lucrători liberi.

Omul cu căţeluşul făcea şi el parte din acea grupă.

Gardianul Massolet trecuse de mai multe ori pe lângă cel din urmă şi bătrânul ocnaş se mulţumise să întoarcă capul, fără să dea vreun semn de mânie sau agitare.

La repausul de amiază, condamnaţii se lungiseră pe puntea goeletei.

Unii fumau, alţii urmăreau cu atenţie evoluţiile unui mic vas american care plutea în larg.

Alţii, în sfârşit, jucau cărţi.

— Ah! zise cu tristeţe parizianul, Cocodès nu poate veni aici şi astăzi nu mai are cine să ne spună o poveste.

— Chiar dacă ar putea, cred că n-ar veni, zise un altul.

— Pentru ce?

— E foarte supărat.

— Doamna cea frumoasă de la „Hotel de France” a plecat într-adevăr?

— Da, a plecat.

— Dacă sunteţi cuminţi, zise O sută şaptesprezece, vă voi spune eu adevărata poveste a lui Rocambole.

— Bravo!… bravo!… Să te auzim… strigară mai multe voci în acelaşi timp.

Ocnaşul urmărise cu atenţie încordată evoluţiile vasului american care intra în raza portului.

— Vasul acela te interesează? întrebă Milon.

— Da.

— Şi pentru ce?

— Nu ştiu nici eu. Dar îmi place şi aş vrea să fiu pe puntea lui.

— Ei aş! zise parizianul. Şi cum ai vrea, mă rog să fii călător sau comandant?

— Mi-ar plăcea mai bine să fiu comandant.

Ocnaşii hohotiră zgomotos. Un gardian, care dormea la o distanţă de câţiva paşi, se sculă foarte supărat.

— Aveţi de gând să încetaţi odată! strigă el, dobitocilor!

Gardianul acesta era Massolet.

Omul cu căţeluşul nici nu clipi.

Massolet se întoarse de la Brest, şi mai crud şi mai sălbatic încă decât fusese mai înainte.

El se ridică, se repezi spre ocnaşi şi adăugă:

— Vă înştiinţez că dacă nu vă astâmpăraţi, mă voi juca puţin cu biciul acesta pe spatele vostru!

Omul cu căţeluşul strânse din dinţi şi fu gata să izbucnească, dar O sută şaptesprezece îl privi în ochi şi privirea aceasta îl făcu să rămână nemişcat.

Valurile mării erau liniştite şi micul vas îşi continua evoluţiile în apele portului.

— Dragii mei, zise O suta şaptesprezece încetişor, după cum văd, nu e de glumit cu gardianul cel nou… şi n-am deloc poftă să fac cunoştinţă cu biciui său, îmi amân povestea cu Rocambole pentru altă dată.

Repausul de la amiază se sfârşi în mijlocul unei tăceri generale.

Pe la orele cinci ocnaşii părăsiră goeleta pentru a lucra înăuntrul arsenalului. Un vas de război rusesc intrase în portul militar şi comandantul său trimisese o şalupă să ancoreze.

În şalupa aceasta erau vreo doisprezece mateloţi, un ofiţer şi un elev.

Elevul privea cu curiozitate pe ocnaşi.

O sută şaptesprezece zise lui Milon:

— Ia te uită la elevul acesta!

— Ce e cu el?

Ocnaşul ridică din umeri şi după o mică pauză răspunse:

— E dânsa.

Milon holbă ochii şi nu putu să-şi stăpânească un gest de uimire.

— Stăpâne, zise el, încep a crede că eşti vrăjitor.

O jumătate din echipajul şalupei avea permisiunea de debarcare.

Printre aceştia era şi elevul-marinar. Şi pe când marinarii treceau prin mijlocul ocnaşilor, O sută şaptesprezece pronunţă un cuvânt în ruseşte.

Elevul întoarse capul şi păru uimit.

— Aşadar ştii şi ruseşte?… întrebă Milon.

— Eu ştiu toate limbile, răspunse ocnaşul.

Elevul, din ce în ce mai curios, se apropie şi Milon a putut să-l examineze în voie.

Era un copilandru de vreo cincisprezece ani, cu faţa delicată, cu părul blond, mătăsos.

— Dracu să mă ia dacă înţeleg ceva! murmură Milon; în mintea lui nu putea intra ideea că copilandru acela şi frumoasa englezoaică care vizitase închisoarea erau una şi aceeaşi persoană.

Gardienii erau şi ei curioşi şi se apropiară pentru ai vedea mai bine pe marinarii ruşi. Ocnaşii scăpară un moment de teribila lor supraveghere.

Elevul rus se apropie de O sută şaptesprezece şi de ceilalţi ocnaşi.

— De vreme ce ştii ruseşte, zise ocnaşul botezat parizianul, care era cam flecar de felul său, întreabă-l ce veşti mai are de la Sevastopol.

O sută şaptesprezece se adresă elevului în limba rusă.

— Ai adus instrumentul?

— Da, răspunse tânărul marinar în aceeaşi limbă. Ţi-am ascultat ordinul, stăpâne.

— Ce spune? întrebă parizianul.

— Spune, răspunse O sută şaptesprezece, că dacă în jurul Sevastopolului n-ar fi fost decât leneşi ca tine, ruşii ar jubila încă şi azi.

Şi ocnaşul întoarse spatele parizianului.

Apoi, adresându-se elevului:

— Goeleta e gata?

— Da stăpâne.

Vocea tânărului tremura uşor.

— Ţi-e frică? întrebă ocnaşul.

— Da, mi-e teamă pentru nenorocitul acela pe care-l împingem spre crimă.

— Dar nicidecum, răspunse O sută şaptesprezece; în privinţa aceasta te înşeli, draga mea.

— Cum asta?

— Până în opt zile, Omul cu căţeluşul, oricât de multe şi de severe măsuri de precauţie şi-ar lua, tot l-ar ucide pe gardian. Atunci, ca şi acum, va fi condamnat la moarte, cu singura deosebire că noi nu vom mai fi aici pentru a-l salva.

— Dar cel puţin eşti sigur că-l vei salva?

— Trebuie să-l salvăm, răspunse O sută şaptesprezece cu răceală.

— Ah…!

— Trebuie să ştii o dată pentru totdeauna că eu pot tot ceea ce voiesc, adăugă ocnaşul cu oarecare severitate.

În clipa aceea un gardian dădu un semnal de fluier.

— Hei! păzeşte-ţi umerii O sută şaptesprezece, strigă parizianul.

Gardianul se apropie. Era Massolet.

Omul cu căţeluşul se învineţi de indignare.

Elevul rus, văzând că gardianul se apropie, îi zise într-o franţuzească stricată:

— Iartă-mă, dar omul acesta mi-a vorbit în limba mea maternă şi m-a făcut să-mi amintesc de patria mea scumpă.

Vorbind astfel, cuprinse cu braţele gâtul ocnaşului şi-l îmbrăţişa cu nevinovăţia unui copil.

Gardianul răspunse aplicând o lovitură de baston pe umerii lui O sută şaptesprezece şi tânărul elev se întoarse la camarazii săi ruşi.

Dar în clipa în care îmbrăţişase pe ocnaş, avusese timpul să-i strecoare în bluza întredeschisă un anume obiect.

— Ah! ştii şi ruseşte tu? îl întrebă Massolet cu un hohot de râs, şi-l lovi din nou cu bastonul.

Gardianul îl ura pe O sută şaptesprezece din instinct.

Ocnaşul îl privi adânc în ochi şi-i zise, cu dulceaţă în glas:

— Eşti cam răutăcios, domnule gardian.

Grupul condamnaţilor reîncepu lucrul.

Ce s-a petrecut puţin timp după aceea nimeni n-ar putea să spună cu exactitate, dar la un semn al lui O sută şaptesprezece ocnaşii începură un fel de manevră. La un moment dat, Omul cu căţeluşul era lângă O sută şaptesprezece.

Acesta se aplecă şi-i şopti:

— Eşti tot aşa de hotărât?

— Da.

— Gândeşte-te că vei fi ghilotinat.

— Oh!… mi-e totuna.

Atunci, O sută şaptesprezece îi strecură în mână obiectul pe care i-l dăduse marinarul rus.

Acesta era un cuţit catalan lung, cu lama ascuţită.

— Ah! ce teacă frumoasă va avea cuţitul acesta, murmură Omul cu căţeluşul, în timp ce în ochi îi juca o luminiţă, iar buzele înălbite i se încreţeau într-un surâs sălbatic.

Capitolul XV.

Ocnaşii dormeau. De multă vreme toate plânsetele, toate murmurele, toate gemetele se stinseseră şi tăcerea profundă a nopţii nu mai era tulburată decât de paşii regulaţi şi cadenţaţi ai celor ce executaţi rondul de noapte.

Culcaţi unul lângă altul, O sută şaptesprezece şi Milon vorbeau între ei; dar vorbeau aşa de încet, încât nici chiar tovarăşii lor cei mai apropiaţi nu-i puteau auzi.

— Stăpâne, zicea Milon, nu-ţi pot înţelege scopul.

— Ar trebui să te deprinzi să asculţi fără să înţelegi, răspunse O sută şaptesprezece. Dar de astă dată şi pentru ultima dată mă voi explica. Ascultă-mă.

— Te ascult, răspunse Milon.

— Aveam nevoie de o femeie care să mă servească şi am găsit-o…

— Şi ai nimerit-o bine, observă Milon; aş putea să pun rămăşag că nu se mai găseşte pe lumea aceasta o a doua femeie care să ştie a-şi schimba fizionomia feţei cu aşa artă. Dar… nu pot înţelege cum a putut ea să ajungă până în arsenal…

— Şi totuşi e foarte simplu.

— Da?

— Ea e rusoaică din naştere. S-a îmbrăcat bărbăteşte şi a luat trenul spre Marsilia; în aceeaşi zi ancora în portul de acolo vasul rusesc. Noël, care e un băiat inteligent, a ştiut să-şi procure actele unui marinar rus, mort într-un spital din Toulon, acum vreo două luni.

Cu hârtiile acestea, dânsa s-a prezentat la căpitanul vasului rusesc şi a cerut în limba sa natală să fie repatriată. Au primit-o la bordul vasului în calitate de elev marinar. Întâmplarea aceasta i-a dat putinţa să intre în portul militar şi să spună din parte-mi câteva cuvinte prietenilor mei de acolo.

— Prietenii dumitale? întrebă Milon, din ce în ce mai surprins.

— Da, prietenii mei, care se află pe puntea unui mic vas cu două catarge, al cărui proprietar armator sunt eu.

— O sută şaptesprezece, zise Milon, dacă nu te-aş fi văzut ieşind din închisoare cu proprii mei ochi, aş spune că eşti nebun. Iată-te acum şi proprietarul unui vas cu două catarge!

— Negreşit... îţi închipui, oare, sărmanul meu bătrân, că pentru a evada cineva din închisoare e destul să-şi pilească cătuşele, să înşele gardienii şi să intre liniştit în Toulon?

— La naiba!... Dar mi se pare că aşa fac toţi camarazii care evadează...!

— Ei da, dar eu, nu. Îndată ce lipsa lor e dată la iveală, tunul bubuie; întreg oraşul şi ţăranii din împrejurimi intră în alertă, şi aproape întotdeauna ocnaşul care a evadat dimineaţă, de pildă, seara e adus înapoi la închisoare.

— Ai dreptate, aşa este.

— Eu nu, continuă O sută şaptesprezece, nu pot să fac o asemenea prostie... Sunt cinci zile de când pregătesc evadarea. Fii liniştit, îndată ce vom fi afară, nu va mai fi nimeni în stare să ne prindă.

— Pe dumneata poate că nu, dar pe mine...

— Nici pe tine. Vei merge împreună cu mine şi nu ne vom mai despărţi niciodată. Eu mă ţin totdeauna de cuvânt.

— Sărmanele mele copiliţe!... murmură Milon.

— În loc să devii sentimental, ai face mai bine să mă asculţi, reluă O sută şaptesprezece, cu oarecare nerăbdare. Ţi-am spus că pentru o deplină reuşită a planurilor mele îmi

era necesară o femeie. Femeia aceasta există, dar vreau ca ea să devină sclava mea.

Şi O sută şaptesprezece povesti lui Milon toată viaţa Vandei, nenorocita rusoaică care plângea după un ghilotinat.

— Foarte bine! zise acesta, dar ce au a face toate cele puse la cale cu ghilotinarea Omului cu căţeluşul?

— Femeia aceasta a făcut un jurământ pe un mormânt de abia închis; a jurat că va scăpa un ocnaş de la eşafod. Şi câtă vreme jurământul nu va fi îndeplinit, ea nu ne va aparţine întreagă.

— Încep a înţelege, zise Milon.

— Din fericire!… murmură O sută şaptesprezece, ironic.

— Dar eşti sigur că vei putea să-l scapi?

— Da.

— Şi cu toate astea mi se pare că ştii că Curtea Marţială nu glumeşte cu astfel de chestiuni.

— Ştiu bine.

— Codul închisorilor spune lămurit că ocnaşul care ucide un gardian se pedepseşte cu moartea şi că execuţia are loc îndată după pronunţarea sentinţei, fără nici o zi de întârziere…

— Aşa mi-am făcut şi eu socotelile, răspunse cu răceală O sută şaptesprezece. Astăzi e luni, nu-i aşa?

— Luni seara.

— Cred că lucrul… se va întâmpla astă noapte.

— Şi după aceea?

— Omul cu căţeluşul va fi judecat miercuri şi joi dimineaţa se va înălţa eşafodul.

Milon se înfioră.

— Ei bine! reluă O sută şaptesprezece, presupune că joi va interveni un eveniment care va împiedica execuţia.

— Afacerea va fi amânată pentru a doua zi.

— A doua zi e vineri şi în ziua în care a murit Mântuitorul nu poate fi nimeni executat… Aşa este obiceiul tuturor închisorilor.

— E adevărat, răspunse Milon, dar sâmbătă?

— Sâmbătă vom fi departe, camarade.

— Unde vom fi?

— În plină mare, pe puntea vasului meu. Ah! uitasem să-ţi spun că am fost marinar în tinereţea mea. Cunosc bine marea…

— Şi voi fi şi eu cu dumneata?

— Da.

— Şi… dânsa?

— Dânsa, de asemenea.

— Dar… Omul cu căţeluşul?

— Va fi şi el cu mine,

— Iarăşi nu mai înţeleg…

— Nu face nimic, zise O sută şaptesprezece.

Şi se sculă pe jumătate.

— Ce faci? îl întrebă Milon.

— Ascult zgomotul pilei Omului cu căţeluşul.

— Aşadar are o pilă?

— Da, era una în mânerul de piele al cuţitului.

În clipa aceea suna de zece.

— Destulă vorbă, zise O sută şaptesprezece. Bună seara, Milon. Când va veni comisarul cu rondul, să mă trezeşti.

Şi ocnaşul rămase tăcut.

Rondul de noapte nu se face în toate zilele şi putem spune chiar că nici nu e obişnuit.

Pentru ca rondul acesta să se facă, trebuie ca direcţia să simtă pregătirile unei revolte.

O sută şaptesprezece, care de câteva zile exercita asupra tovarăşilor săi o anume putere de influenţă, ştiuse să răspândească zvonul de revoltă care atraseră atenţia comisarului.

De câteva zile se făceau ronduri în fiecare noapte şi fiarele erau încercate cu de-amănuntul.

Comisarul bănuia că se pregăteşte o evadare.

Deci pe la miezul nopţii comisarul apăru întovărăşit de doi gardieni şi de lucrătorul liber Noël.

De vreo trei zile, acesta din urmă era reţinut în arsenal până la miezul nopţii. Administraţia n-avea încredere în lovitura de ciocan a nici unui alt lucrător.

Omul cu căţeluşul îşi avea patul în fundul sălii cu nr. 3.

Comisarul intră.

Ocnaşii fură treziţi din somn şi cătuşele fură încercate pe rând cu ciocanul.

— Dracul să vă ia!… murmură O sută şaptesprezece, când veni rândul său.

Apoi, prefăcându-se că nu ştia că e comisarul, îşi ceru scuze cu umilinţă.

După ce comisarul trecu, el îi şopti lui Milon:

— Fii atent!… Acum vom vedea…

Comisarul, cei doi gardieni şi lucrătorul sosiră la patul Omului cu căţeluşul. Acesta stătea întins şi părea că doarme.

Cei doi gardieni care-l întovărăşeau pe comisar erau Turpin, vestitul supraveghetor, şi Massolet, călăul căţeluşului.

Acesta din urmă purta cu sine o lanternă.

Lucrătorul se apropie, dădu la o parte cuvertura care servea ocnaşului de înveliş şi aplică lovitura obişnuită de ciocan.

Deodată scoase un strigăt şi se dădu îndărăt înspăimântat.

În acelaşi timp ocnaşul sări în sus.

Noël, care, fără îndoială, primise instrucţiuni precise de la stăpânul său, făcuse şi el o bruscă mişcare înapoi. Din întâmplare, mişcarea aceasta, care fusese perfect calculată, răsturnă lanterna lui Massolet.

Lanterna se stinse şi întunericul se reînstăpâni.

În acelaşi timp se auziră strigăte stridente, sălbatice.

Ocnaşul, eliberat din lanţuri, se aruncase asupra duşmanului său.

Urmară zgomotele unei lupte care deşteptă toată sala.

Apoi un ţipăt de agonie şi, la sfârşit, unul de triumf.

Era strigătul de agonie al lui Massolet, lovit de zece ori cu cuţitul în timpul a zece secunde, şi totodată, strigătul de triumf al asasinului, care, călcându-şi în picioare duşmanul, strigă:

— E din partea căţeluşului meu!

Milon zise lui O sută şaptesprezece:

— N-ar fi avut atâta curaj Omul cu căţeluşul dacă nu s-ar bizui pe sprijinul braţului tău.

— Te înşeli, răspunse O şută şaptesprezece, el se aşteaptă să fie ghilotinat.

Capitolul XVI.

Curtea Marţială lucrează repede.

Gardianul Massolet fusese asasinat în noaptea de luni spre marţi. Miercuri, la orele unsprezece dimineaţa, ucigaşul apăru în faţa judecătorilor săi.

Trei oameni numai, din toată închisoarea, ştiau că se făceau eforturi mari pentru salvarea ocnaşului.

Aceşti trei oameni erau: Milon, lucrătorul liber Noël, zis şi Cocorico, şi ocnaşul O sută şaptesprezece.

Omul cu căţeluşul nu ştia nimic. El aştepta moartea şi cu convingerea aceasta apăru în faţa Curţii Marţiale.

Mărturisi totul, cu simplitate, fără nici un înconjur, cu curajul omului care trăia de zece ani numai cu speranţa de a muri şi de a muri răzbunat.

Legea marţială nu cunoaşte „circumstanţe atenuante” când e vorba de fapta unui ocnaş. După douăzeci şi patru de ore de la pronunţarea sentinţei urmează execuţia.

La amiază, Omul cu căţeluşul era condamnat şi execuţia trebuia să aibă loc a doua zi la aceeaşi oră.

Telegraful electric nu merge mai repede decât o ştire nouă printre ocnaşi. Câteva momente după aceea, toată închisoarea ştia despre soarta ocnaşului.

Massolet nu mai trăise decât câteva ore.

În ziua aceea, repausul de la amiază a fost apăsător, trist.

Printre condamnaţii dintr-o închisoare sunt mulţi care au scăpat de moarte ca prin urechile acului; sunt mulţi alţii care se gândesc la asasinate pentru a evada; şi, cu toate acestea, nu e unul care să nu se înfioare când vede înălţându-se eşafodul.

Ghilotina din închisoare este înălţată chiar de către ocnaşi. Călăul şi ajutorii săi sunt, de asemenea, ocnaşi.

Dar lucrătorii care înalţă instrumentul acesta al morţii nu-şi îndeplinesc niciodată misiunea de bunăvoie.

Totdeauna gardienii trebuie să ameninţe şi să lovească cu bastoanele.

Călăul, care pentru câteva pahare de vin şi pentru o primă de câţiva bani, primeşte însărcinarea aceasta înspăimântătoare, trebuie scos din rândul ocnaşilor. El îşi pierde pentru totdeauna stima tovarăşilor săi.

Câteodată se întâmplă ca cel ce îndeplineşte misiunea de călău să fi exercitat aceeaşi meserie şi înainte de a intra în închisoare.

Călăul de atunci era un fost măcelar.

Aproape tot aşa de înalt şi de puternic ca şi Milon, tot aşa de puţin inteligent ca şi acesta, înzestrat cu o poftă de mâncare nestăvilită, pe care regimul alimentar al închisorii n-o satisfăcea aproape deloc, ceruse singur să i se dea însărcinarea de călău.

Dar izolarea care se produsese îndată în jurul lui fusese pentru omul acesta o pedeapsă foarte grea.

Rămăsese singur…!

Din ziua aceea, flămândului, care nu se mai sătura, nu-i mai era foame; măcelarul care-şi petrecuse tinereţea în mijlocul unui abator se înspăimântă de sânge.

Într-o zi, se aruncase plângând la picioarele comisarului şi-l rugase să-l elibereze din funcţia sa. Dar regulamentele închisorii nu îngăduie un asemenea lucru.

Aşa că omul acesta ducea în închisoare o viaţă de chin; ajunsese în aşa stare, încât şi-ar fi dat bucuros tot sângele pentru o strângere de mână a unui tovarăş.

Nimeni însă nu se apropia de dânsul.

Când, a doua zi, trebuia să aplice vreo pedeapsă, era bolnav toată noaptea.

Abia i se adusese vestea noii condamnări şi începuse să tremure din tot corpul.

Era ora de repaus, ora teribilă în care condamnaţii treceau cu toţii pe lângă dânsul, fără să-i adreseze vreun cuvânt.

Unii chiar întorceau capul când îl vedeau şi nu se sileau să-şi ascundă dispreţul.

Nenorocitul acesta stătea cu capul între mâini gândindu-se cu amărăciune la trista sa soartă.

Pe neaşteptate, cineva se apropie de dânsul.

Era un ocnaş, un ocnaş din cei înlănţuiţi, pentru că tovarăşul său de chinuri îl urma la distanţa lanţului.

Şi omul acesta înainta mereu şi nu se opri decât atunci când fu lângă călău.

— Ce faci acolo, tovarăşe? îl întrebă el, de ce stai singur?

— Aşa e soarta mea, să stau mereu singur, răspunse călăul cu vocea sa tristă şi cavernoasă. Aşadar, dumneata nu mă cunoşti?

— Numele tău e Jean măcelarul, dacă nu mă înşel…

— Nu… mă numesc Jean călăul, răspunse nenorocitul.

— Şi soarta ta, continuă ocnaşul, este să trăieşti mereu singur?

— Singur… de-a pururi singur, răspunse călăul cu disperare.

— Eşti condamnat pe viaţă?

— Da.

— Ce vârstă ai?

— Patruzeci de ani.

— Ce crimă te-a adus printre noi?

— Mi-am ucis nevasta într-un acces de beţie.

— Aşadar, reluă ocnaşul, eşti condamnat la muncă silnică pe viaţă?

— Ah! murmură călăul; ce e închisoarea pentru voi ceilalţi? Vorbiţi între voi, vă serviţi unii pe alţii…

— E drept.

— Pe când eu sunt un biet nenorocit, de care fuge toată lumea.

— De ce nu încerci să evadezi?

— Să evadez?… Dar e cu putinţă oare?… Poate un ocnaş să evadeze fără complicitatea măcar a unuia dintre tovarăşii săi?

— Ai dreptate.

— Voi muri în închisoare şi… voi muri călău…

— Cine ştie?… murmură ocnaşul.

Cuvântul acesta fu pentru nenorocit ca o stea, ca un far pe care-l zăreşte marinarul în mijlocul unei nopţi întunecoase, când marea e în furtună.

— Ce voieşti să spui?… întrebă el cu vocea tremurătoare.

— Izolarea în care te lasă tovarăşii tăi te supără mult?

— Mă supără aşa de mult, răspunse fostul măcelar, încât invidiez până şi pe nenorocitul pe care-l voi ucide mâine.

— Ce-ai da pentru o strângere de mână?

— Mi-aş da bucuros jumătate din sânge.

Atunci ocnaşul întinse mâna călăului.

Acesta se dădu îndărăt cu neîncredere.

— Ah! zise el, îţi baţi joc de mine…

— Nicidecum, răspunse ocnaşul.

Şi luând mâna călăului o strânse cu putere între mâinile sale.

Nenorocitul crezu că cerul se deschide în faţa sa.

— Cine eşti dumneata?… întrebă el, pe când o lacrimă îi scânteia în ochi.

— Aici mă numesc O sută şaptesprezece, răspunse ocnaşul.

Apoi, fixând asupra celui din faţa sa privirea care o dominase şi pe Vanda, adăugă:

— Am venit la tine să-ţi vorbesc de speranţă.

Călăul clătină din cap cu tristeţe:

— Nu mai există speranţă pentru mine, murmură dânsul.

— De speranţă şi de libertate, adăugă O sută şaptesprezece.

Călăul fu gata să scoată un strigăt.

— Libertate? exclamă dânsul.

— Da, răspunse O sută şaptesprezece.

— Mă vei face să devin liber?

— Da.

— Şi se va şterge stigmatul de pe fruntea mea?

— Dacă voi vrea eu…

Călăul, un om înalt, cu umerii largi, începu să tremure ca un copil sub dominarea privirii lui O sută şaptesprezece.

Ca şi Noël, ca şi Milon, îl numi şi el „stăpâne” şi-i zise:

— Ce trebuie să fac pentru asta?

— Să devii sclavul meu, răspunse O sută şaptesprezece.

Şi cum, în clipa aceea, un gardian se apropie, O sută şaptesprezece se îndepărtă, târându-l după el pe Milon.

Capitolul XVII.

Erau orele trei dimineaţa şi deci mult timp încă, până să se lumineze bine de ziuă.

Cu toate acestea, semnalul de sculare se auzi răsunând în sala nr. 2 a închisorii.

Acolo era echipa hotărâtă pentru înălţarea eşafodului.

Ocnaşii se sculară tăcuţi, încruntaţi, morocănoşi.

Niciunul dintre ei nu murmură, niciunul nu-şi arătă măcar printr-un semn cât de mic dezgustul de care cu toţii erau cuprinşi.

Oamenii aceştia care au trecut prin toate fazele degradării, a căror carne e chinuită de toate pedepsele, nu se mai tem decât de una singură: eşafodul.

Nocturnii lucrători ieşiră din sală în tăcere, cu capetele plecate.

Peste o jumătate de oră, în curtea închisorii ghilotina începea să-şi înalţe capul puţin câte puţin.

Gardienii doar dacă pronunţau din când în când câte un cuvânt pentru a mai activa zelul lucrătorilor…

Căci bieţii ocnaşi tăceau, dar nici de silit nu se prea sileau cu lucrul; numai, teama biciului îi făcea să mişte din mâini.

Mai încolo, la o distanţă de câţiva paşi, un om urmărea din ochi sinistrele pregătiri. Era călăul!

Era omul acela blestemat căruia O sută şaptesprezece îi vorbise de iertare, prizonierul căruia îi făgăduise libertatea.

După ce sinistrul aparat fu gata, după ce cele două braţe roşii fură aşezate deasupra, fu adus cuţitul.

Cuţitul fu aşezat la locul său; apoi se aduse o grămadă de paie pentru a se vedea dacă maşina funcţionează bine.

Călăul apăsă un resort, cuţitul căzu şi grămada de paie fu tăiată în două.

— Bun! murmură călăul.

Începea să se lumineze de ziuă. Torţele fură stinse şi ocnaşii fură conduşi la locurile lor.

Numai călăul mai rămase încă acolo, verificând ghilotina pentru a vedea dacă nu cumva fusese uitat ceva.

Execuţia nu trebuia să aibă loc decât la amiază, dar eşafodul se înălţase cu mult timp înainte în curtea închisorii, pentru ca execuţia să facă o impresie şi mai puternică.

Ocnaşii, ieşind din săli, fură siliţi să treacă pe dinaintea instrumentului morţii.

Ei întâlniră în cale pe duhovnicul închisorii, care avea să aducă condamnatului suprema consolare.

Trecând pe lângă eşafod, Milon întoarse capul.

— Aşadar, îţi este frică? îl întrebă O sută şaptesprezece.

— Da, răspunse Milon. Oare nu e hotărâtă pentru la amiază execuţia?

— Ba da.

— Şi mai ai speranţa de a-l salva?

O sută şaptesprezece ridică din umeri şi răspunse cu mândrie:

— Când făgăduiesc ceva, mă ţin de cuvânt!

În timpul acesta, Omul cu căţeluşul asculta cu ardoare rugile preotului.

Ocnaşul acesta avea vreo şaizeci de ani; părul îi era alb ca zăpada. Ura care-i înflăcărase inima atâta vreme se stinsese o dată cu moartea duşmanului său. Acum se căia de crima sa şi plângea cu lacrimi amare.

Dar sentimentul acela de mândrie care nu-l părăseşte niciodată pe criminal îi reveni în ultimul moment.

El ridică capul cu energie şi zise preotului.

— Nu cumva îţi închipui că mi-e teamă de moarte, domnule?

— Fiul meu, răspunse preotul, gândeşte-te la Dumnezeu; căinţa dumitale ajunge până la urechile lui…

Şi îl îmbrăţişa cu dragoste.

Călăul şi ajutoarele sale pătrunseră în celula condamnatului. Veneau să-i facă ceea ce se numeşte toaletă.

Dar, pentru un ocnaş, operaţiunea aceasta e mai mult o formalitate.

Capul condamnatului era deja ras şi călăul nu mai avu altceva de făcut decât să reteze gulerul bluzei şi al cămăşii.

Mâinile îi fură legate la spate şi cu aceeaşi frânghie îi fură împiedicate picioarele în aşa mod încât să nu poată face decât paşi foarte mici.

După ce toate aceste preparative fură terminate, călăul îşi îndreptă privirea spre preot, care stătea tăcut.

Preotul îşi scoase ceasornicul; erau orele douăsprezece fără câteva minute.

— Haidem! zise călăul.

— Fiule, zise preotul, adresându-se condamnatului, ora supremă a sunat… Îţi aduc iertarea în numele Cerului Atotputernic.

Şi îi cuprinse mâinile în mâinile sale, pe când călăul stătea respectuos la o parte.

Era al treilea cap pe care Jean măcelarul avea să-l reteze, de când luase în primire funcţia de călău.

Şi cu toate acestea, el care tremura pentru câteva lovituri de baston ce trebuia să le aplice unui condamnat,

era de astă dată cât se poate de liniştit.

Condamnatul ieşi din celulă. De la sală şi până la piciorul eşafodului erau înşirate, pe toată întinderea, două rânduri de gardieni.

Omul cu căţeluşul susţinut de preot, merse cu pas sigur până la marginea sălii; dar, ajuns în aer liber, lovit în faţă de razele soarelui, se opri şi aruncă în jurul lui o privire pierdută.

O tăcere de moarte domnea jur împrejur, cu toate că erau acolo trei mii de oameni îngenuncheaţi în jurul eşafodului.

În cele patru colţuri ale curţii, patru tunuri încărcate stăteau gala pregătite. De jur împrejurul condamnaţilor stăteau gardienii cu puştile pe umăr, gata să tragă la cel mai mic semn de revoltă. Mai erau acolo, la o mică distanţă de eşafod, membrii unei confederaţii religioase care veniseră să ceară corpul decapitatului.

Condamnatul îşi trecu privirea-i rătăcită peste toate acestea şi începu să tremure.

— Curaj, fiul meu, îi şopti preotul, curaj…

Condamnatul îşi continuă drumul spre eşafod, pe platforma căruia aşteptau ajutoarele călăului; lângă treptele ghilotinei, doi ocnaşi erau îngenuncheaţi şi vorbeau încet cu unul dintre călugări, profitând de faptul că toată atenţia gardienilor era concentrată asupra condamnatului şi a eşafodului.

Condamnatul recunoscu îndată pe O sută şaptesprezece şi pe Milon.

— Rămâneţi cu bine, fraţilor, zise Omul cu căţeluşul.

Şi puse piciorul pe primele trepte ale eşafodului.

— Stăpâne, murmură Milon, vezi bine că e prea târziu.

— Tăcere! şopti O sută şaptesprezece.

Condamnatul era deja aşezat pe basculă.

— Stăpâne, şopti de sub haina călugărească, o voce zdrobită de emoţie – o voce femeiască – moartea se apropie.

O sută şaptesprezece nu răspunse. O tremurătură uşoară îi agita nările, sprâncenele îi erau încruntate şi privirea fixată asupra eşafodului.

În clipa aceea călăul apăsă resortul care trebuia să pună în mişcare cuţitul.

Capitolul XVIII.

Cuţitul căzu, fulgerător, lăsând în urma sa o rază luminoasă.

În clipa aceea ocnaşii plecară capul, din instinct. Mulţi închiseră ochii.

Singur, O sută şaptesprezece stătu cu privirea aţintită, urmărind cuţitul în căderea sa.

O dramă întreagă se desfăşură într-o clipă: o dramă cum niciodată nu s-ar putea prezenta pe scena unui teatru.

Cuţitul căzuse şi, cu toate acestea, capul condamnatului era la locul său.

Instrumentul morţii se oprise în mersul său la o mică distantă de gâtul condamnatului.

Cum?… în ce mod?

Singur O sută şaptesprezece ar fi putut s-o spună.

O lungă înfiorare străbătu rândurile ocnaşilor şi chiar ale gardienilor.

Dacă oamenii, aceia n-ar fi fost ocnaşi, ar fi izbucnit desigur din mijlocul lor strigăte, răcnete violente.

Condamnatul începu să urle, îşi scutură umerii, căutând să se smulgă de pe basculă.

Dar călăul apucă frânghia, ridică cuţitul pentru a doua oară până sus, apoi apăsă din nou resortul.

Cuţitul căzu şi se opri iarăşi tot în acelaşi punct.

Atunci un lung murmur se înălţă din rândurile mulţimii.

Din fericire, comisarul se repezi spre eşafod.

— Opriţi, strigă el, şi conduceţi-l înapoi pe omul acesta în celulă.

Prin ordinul acesta, înţeleptul administrator al închisorii prevenea o revoltă.

— Am trăit o sută de ani într-un singur moment, murmură O sută şaptesprezece, ştergându-şi fruntea de sudoare.

— Cine eşti dumneata, stăpâne?… murmură Milon, înfiorându-se.

— Un om pe care Dumnezeu îl va ierta poate într-o zi, murmură ocnaşul, plecându-şi capul.

Călugărul de lângă ei leşinase. Tovarăşii săi îl ridicară pe sus şi-l duseră de acolo.

Înainte de a se verifica cauza acelui teribil accident, trebuia să se evacueze curtea şi conduşi ocnaşii la locurile lor.

După ce cu toţii fură înlănţuiţi, începură cercetările.

Braţele roşii ale ghilotinei, printre care lunecă cuţitul, fuseseră apropiate în partea lor de jos, aşa că trebuiră să desfacă întreg instrumentul.

Atunci putură să constate că o mână nevăzută bătuse o duzină de cuie în calea cuţitului. Fură aduşi lucrători liberi, dar aceştia refuzară să lucreze.

Atunci apelară din nou la condamnaţi.

— Din întâmplare – o întâmplare calculată – printre lucrătorii aceştia era şi O sută şaptesprezece.

Printre condamnaţi era şi un lemnar, care declară că trebuiau mai mult de douăsprezece ore pentru repararea instrumentului.

Tocmai lucrul acesta îl voia şi O sută şaptesprezece.

— Omul cu căţeluşul zise el lui Milon, poate să fie sigur că nu va fi executat astăzi.

— Dar mâine…

— Mâine e vineri.

— Şi… sâmbătă? murmură colosul.

— Sâmbătă!… răspunse O sută şaptesprezece. Pentru noi nu va mai fi nici o sâmbătă în închisoare…

Condamnatul fusese condus în celula sa.

La Toulon, celula unui condamnat la moarte este plasată la o mare adâncime sub pământ. Trebuie să cobori trei

etaje pentru a ajunge la ea.

Orice încercare de evadare trebuie exclusă, ca inadmisibilă, absurdă.

Nenorocitul om cu căţeluşul fu recondus în trista sa închisoare, unde avea să aştepte până când se va repara instrumentul supliciului.

Pentru un condamnat la moarte, care a văzut lucind deasupra capului său fierul eşafodului, un singur moment de viaţă ce i se acordă echivalează cu un secol de fericire.

Nenorocitul râdea, plângea de bucurie; era pe jumătate nebun…

Auzise pe un gardian zicând: „Va trebui să se lucreze mai mult de o oră…”

O oră!…

Încă o oră de trăit…!

Condamnatul era în delir; murmura cuvinte fără nici un înţeles şi-şi lovea corpul de ziduri pentru a se convinge că nu era o iluzie, că într-adevăr trăia…

O oră trecu, apoi încă una şi altele încă.

Condamnatul începuse iarăşi să tremure de frică.

La cel mai mic zgomot tresărea; în fiecare clipă i se părea că aude pe scări paşii călăului şi ai ajutoarelor acestuia.

Puţin câte puţin, lumina slabă care pătrundea în celulă se stinse şi se făcu întuneric complet.

Condamnatul înţelese că era noapte, ceea ce însemna că mai avea de trăit încă douăsprezece ore. I se aduse de mâncare şi de băut.

Dar nu-i era nici foame, nici sete.

Noaptea trecu ca într-un vis; peste puţin se lumină de ziuă.

Atunci condamnatul începu iarăşi să tremure de frică. După vreo oră se auziră paşi pe trepte. Fără îndoială, venea cineva după el. Uşa se deschise; un om intră. Era un gardian.

I se aducea iarăşi de mâncare, ca şi seara trecută. Nenorocitul urlă de bucurie.

— Aşadar, nu va fi în dimineaţa asta? întrebă el.

Gardianul ridică din umeri.

Atunci, la omul acela, instinctul conservării fu mai puternic decât orice alt sentiment; se aşează jos şi mâncă cu lăcomia unui lup flămând.

Apoi se trânti pe grămada de paie care-i servea de pat şi căzu pradă unei stări de somnolenţă.

— Dacă situaţia aceasta va continua mult timp, murmură gardianul, nenorocitul va înnebuni.

Şi ieşi din celulă.

Aşa trecu ziua întreagă; condamnatul stătea mereu culcat, tresărind, delirând, pronunţând cuvinte fără nici un înţeles.

Deodată, pe la mijlocul nopţii, i se păru că aude un zgomot înăbuşit.

Condamnatul ieşi din letargia care-l cuprinsese şi trase cu urechea.

Erau parcă loviturile regulate ale unui ciocan. Zgomotul era din ce în ce mai distinct, şi părea că se apropie…

Condamnatul ascultă cu atenţie.

Zgomotele ţinură vreo două ore; acum erau foarte aproape.

Condamnatul începea să înţeleagă că cineva săpa un tunel.

Deodată, pământul pe care stătea culcat păru că se mişcă.

Sări în sus.

Solul celulei era pavat cu pietre mari.

Acum zgomotul ciocanului era aproape zgomotos: deodată, una dintre pietre se clătină, se dezlipi de la locul său şi fu ridicată în sus.

În acelaşi timp, prin gaura deschisă, apăru capul unui om.

Capitolul XIX.

Capul care apăruse prin gaură purta o pălărie de marinar.

Peste puţin se iviră umerii, apoi braţele şi un om sări în celulă.

În mână avea o lanternă oarbă.

Omul cu căţeluşul se dădu îndărăt şi scoase un strigăt.

— O sută şaptesprezece!… exclamă el.

— Dacă ţi-e dragă viaţa, răspunse ocnaşul, să nu mai pronunţi nici un cuvânt şi să mă urmezi.

— Să te urmez?… exclamă Omul cu căţeluşul.

— Şi fără nici un moment de întârziere, răspunse O sută şaptesprezece, căci peste patru sau cinci ore vor veni să te caute. Şi de astă dată nu va mai fi scăpare, căci maşina va funcţiona ele minune. Înţelegi acum?

Condamnatul înţelegea aşa de puţin, încât delirul îl cuprinse din nou…

— Mi se pare că sunt mort, zise el, şi tot ce mi se întâmplă e de pe cealaltă lume.

O sută şaptesprezece era de talie mijlocie, delicat, slab.

Omul cu căţeluşul era înalt şi puternic.

Cu toate acestea, O sută şaptesprezece îl luă în braţele sale ca pe un copil.

— Dacă ai înnebunit, cu atât mai rău pentru tine, zise el; dar trebuie să te scap şi te voi scăpa.

Şi-i dădu drumul în abisul misterios pe care-l deschisese.

Condamnatul căzu scoţând un strigăt. Dar căderea aceasta îl făcu să-şi recapete luciditatea. O sută şaptesprezece sări după el, ţinând mereu în mână lanterna oarbă.

Atunci condamnatul putu să vadă mai bine locul în care se găsea.

Era o subterană care cu cât se adâncea, se strâmta tot mai mult, întocmai ca vizuina unei vulpi.

— Ei, zise O sută şaptesprezece, acum înţelegi?

— Da, răspunse condamnatul, ai venit să mă salvezi.

— Slavă Domnului!… Te rog să-ţi dai toată silinţa şi să mă urmezi.

— Dar… unde mă duci?

— Urmează-mă fără să întrebi.

Şi O sută şaptesprezece îi arătă cu mâna misteriosul tunel.

— A fost nevoie de cinci zile pentru a săpa drumul acesta, zise el, şi te asigur că lucrătorii n-au dormit…

— Şi… toate acestea numai pentru mine? întrebă condamnatul, care nu-şi prea explica ajutorul pe care il acorda O sută şaptesprezece.

— Nu, răspunse ocnaşul; pentru un altul, pe care, fără îndoială, l-ai cunoscut şi tu şi care n-a putut să fie salvat.

În acelaşi timp puse lanterna pe pământ, scoase un cuţit din buzunar şi eliberă pe condamnat din strânsoarea „cămăşii de forţă”.

Omul cu căţeluşul răsuflă uşurat.

— Şi acum la drum! comandă O sută şaptesprezece. Şi porni înainte, la început plecându-şi numai capul, apoi târându-se pe genunchi, căci tunelul se îngusta tot mai mult.

Condamnatul îşi revenise, cu toate că încă mai era cuprins de emoţie şi se ţinu aproape de paşii salvatorului său.

Calea fu lungă. Din când în când, O sută şaptesprezece se oprea pentru a trage o clipă cu urechea, apoi pornea înainte.

De la o vreme, condamnatul începu să bage de seamă că drumul subteran urca puţin câte puţin.

— Ştii tu unde suntem acum? întrebă O sută şaptesprezece?

— Nu.

— Sunt zidurile arsenalului.

— Ah!

Curând tunelul păru că începe a se lărgi, în acelaşi timp un curent de aer umed lovi faţa condamnatului.

Atunci O sută şaptesprezece stinse lanterna.

— Urmează-mă mereu, zise el întorcând capul.

Cu cât înaintau, aerul devenea tot mai rece.

— Frumoasă noapte pentru o evadare, murmură O sută şaptesprezece. Plouă afară ca într-o zi de potop.

În sfârşit, după încă un timp de mers, O sută şaptesprezece se opri.

Omul cu căţeluşul ridică capul şi privi înaintea lui. Zărise ceva mai puţin negru decât întunericul subteranei şi ghici că erau la capătul drumului.

Capătul tunelului se afla pe ţărmul mării, într-un ţinut deşert, dincolo de portul comercial.

Noaptea era întunecoasă; o furtună puternică bântuia. Valuri enorme erau ridicate şi lovite de stâncile ţărmului, trimiţând stropi până departe pe uscat. Ploaia era torenţială.

— Ia seama să nu te prindă vreun val, murmură O sută şaptesprezece. Ştii să înoţi?

— Ştiam cândva, dar e multă vreme de atunci…

— Tot e mai bine să te îneci decât să fii ghilotinat!… Haide, dezbrăcate repede. Dacă nu vei putea, te voi susţine eu; îmi aduc aminte că altă dată înotam ca un peşte…

În câteva clipe condamnatul se dezbrăcă.

O sută şaptesprezece desfăcu o frânghie pe care o avea înfăşurată în jurul mijlocului şi întinse capătul condamnatului.

— Acum, zise el, să aşteptăm.

Ploaia era atât de violentă, încât nu se mai cunoştea unde e cerul şi unde e pământul.

Marea ridica valuri de spumă şi urla furioasă.

S-ar fi zis că oceanul voia să zdrobească stâncile Finisterului.

O sută şaptesprezece surâse ironic şi zise condamnatului:

— Când vor prinde de veste că am evadat, nici dracu nu va putea să bănuiască că am fugit pe mare.

— Dar unde vrei să mă duci? întrebă condamnatul, care tremura sub biciuirea violentă a vântului şi a ploii.

— Unde vei voi, răspunse O sută şaptesprezece.

— Nu te înţeleg, murmură Omul cu căţeluşul.

— Mă vei înţelege îndată.

În clipa aceea un sunet ascuţit domină tunetul uraganului; apoi un fulger ţâşni şi, la lumina acestuia, condamnatul putu să vadă în mijlocul mării o şalupă care sălta pe valuri.

Zgomotul strident care răsunase era şuieratul unei sirene.

O sută şaptesprezece apropie de buze un obiect pe care îl avea atârnat la cingătoare şi răspunse printr-o altă şuierătură.

— În apă! zise el tovarăşului său.

Şi aşa îmbrăcat cum era se aruncă în valuri, fără să-şi scoată măcar pălăria care îi era legată cu un şiret în jurul gâtului.

Bătrânul ocnaş făcu şi el la fel; dar noaptea era aşa de neagră, încât dacă O sută şaptesprezece n-ar fi avut grijă să-i întindă capătul frânghiei, n-ar fi putut să-l urmeze.

Instinctul de conservare dădea puteri bătrânului şi-l făcea să înoate cu abilitatea unui tânăr de douăzeci de ani.

Şalupa nu înainta mai mult de teamă ca nu cumva valurile mării s-o zdrobească de vreo stâncă; întunericul era aşa de mare, încât uneori cei doi înotători nici n-o mai zăreau.

Se călăuzeau mai mult după şuierăturile sirenei, care se succedau la intervale regulate.

În sfârşit, ajunseră aproape.

O sută şaptesprezece făcu un ultim efort, învinse un val care i se înălţa în cale şi puse mâna pe lopata pe care i-o întindeau vâslaşii din şalupă.

Era şi timpul…!

Omul cu căţeluşul se afla la capătul forţelor şi se simţea cufundându-se câte puţin.

În şalupă erau doi oameni; doi tovarăşi, cum se spunea în graiul închisorii.

Un fulger îngădui condamnatului să-i recunoască… şi un ţipăt de groază îi ieşi din gâtlej.

Oamenii aceia, care dezbrăcaseră costumul infamiei pentru a-l îmbrăca pe acela al mateloţilor, nu erau alţii decât Milon şi Jean măcelarul, adică călăul!

— Nu te teme, zise acesta din urmă, condamnatului. Acum nu mai sunt călău…

— Vâsliţi spre vapor! comandă O sută şaptesprezece, în timp ce Milon îi punea cu respect pe spate o haină uscată.

Şalupa continuă să salte pe valuri, purtată ca o coajă de nucă.

Cu cât înaintau spre larg, marea devenea şi mai furioasă şi mai neagră.

Cu toate acestea, peste puţin, o nouă şuierătură de sirenă răsună în mijlocul furtunii şi la lumina unui fulger care brăzda cerul, cei patru mateloţi din şalupă putură să vadă în depărtare silueta micului vapor „Două Catarge”, Cu mare greutate, şalupa putu să se apropie de vapor.

Se aruncară nişte frânghii şi O sută şaptesprezece fu cel dintâi care reuşi să sară pe scara tribordului.

Un strigăt de bucurie se auzi pe punte.

La lumina felinarului de la pupă el putu să vadă un elev marinar care-i încolăci braţele în jurul gâtului său, spunându-i:

— Iată-vă salvaţi, în fine!

— Suntem salvaţi cu toţii, răspunse O sută şaptesprezece, care, fără nici o tulburare, depuse o sărutare pe fruntea rusoaicei Vanda.

Căci persoana era, DÂNSA, care se deghizase din nou în haine de marinar.

Şi pe când ceilalţi trei ocnaşi se urcau pe punte, ea îi zise:

— Iată vasul dumitale, domnule. Căpitanul te aşteaptă pentru a-ţi ceda comanda.

Atunci un om se apropie şi-l salută respectuos. Era un bătrân marinar, cu faţa bronzată.

— E un maltez, zise Vanda, nu ştie nici un cuvânt franţuzesc.

— Cu atât mai bine, răspunse O sută şaptesprezece, vom putea să vorbim în voie.

Şi adresă cuvântul maltezului, în limba italiană.

— Marea e rea, nu-i aşa? întrebă el.

— Da, stăpâne, răspunse Căpitanul.

— Până se va lumina de ziuă vom putea să ieşim din zona coastelor?

— Nu cred, răspunse maltezul; dar, am ieşit din Toulon ieri, pe înnoptate. Hârtiile sunt în regulă şi navigăm sub pavilion britanic.

— Foarte bine! răspunse O sută şaptesprezece şi coborî în cabina care fusese pregătită pentru el.

Vanda îl urmă.

— Ei bine!… o întrebă acesta, găseşti că mi-am ţinut făgăduiala?

— Da, răspunse Vanda, îngenunchind în faţa lui ca o sclavă. Te voi asculta orbeşte şi te voi urma pretutindeni.

— Ştii unde mergem acum?

— Puţin îmi pasă…!

— Ne ducem mai întâi în Italia; apoi la Paris.

— La Paris! exclamă Vanda, cu spaimă.

— Trebuie să mergem, răspunse el cu melancolie; destinul mă împinge.

Ea se plecă şi mai mult încă în faţa acelui om care o domina.

— Stăpâne, zise ea, eu ţi-am spus povestea vieţii mele. Dumneata nu mi-o vei spune niciodată pe a dumitale?

— La ce bun?… întrebă el.

Şi ridicând ochii spre bord, privi cerul întunecat şi chinuit, pe care nori fantastici alergau făcându-ţi impresia unei armate risipite, de fugari.

Timp de câteva momente păru că-şi evocă trecutul misterios şi formidabil care-l apăsa.

Apoi, prinzând mâna tinerei femei în mâinile sale:

— Ascultă-mă! zise el. Sunt, poate, şi mai criminal încă decât omul pe care-l plângi de atâta amar de vreme. Am fost tâlhar, asasin, fiu denaturat, amic pervers; am meritat de o sută de ori moartea; dar, într-o zi, în inima mea chinuită de toate viciile, coruptă de toate crimele, Dumnezeu a sădit un sentiment onest, cum câteodată o stea luceşte în mijlocul unei nopţi furtunoase. Ţi-a spus cineva vreodată povestea banditului COINARD, acel strălucitor conte Pontes de Sainte Hélène? Ca şi dânsul, îmi luasem eu un nume de împrumut. Timp de trei ani, sub protecţia acestui nume furat, am uimit Parisul întreg cu luxul, cu spiritul, cu bravura mea. Purtam sabia la coapsă ca un adevărat gentilom şi am fost pe cale de a deveni unul din „Marii Spaniei”. Două femei sfinte m-au iubit: mama şi sora omului al cărui nume îl purtam. Pe aceste două femei le iubeam şi eu, ca şi cum ar fi fost într-adevăr mama şi sora mea. Cea dintâi a murit, dar cealaltă trăieşte încă şi cred că aş fi în stare să-mi dau tot sângele pentru dânsa.

— Dar, întrebă Vanda, dânsa a aflat de condamnarea dumitale?

— Nu, răspunse O sută şaptesprezece. Cu toate acestea, adevăratul ei frate a fost regăsit; dar pe fratele acesta dânsa nu l-a revăzut niciodată; duşmanii mei, aceia care m-au demascat şi au fost aşa de cruzi cu mine, au avut milă de dânsa. Pe când eu eram aruncat în închisoare, adevăratul frate pleca în India cu femeia care era destinată să-mi devină soţie. Acolo e şi acum.

— Şi n-ai mai revăzut-o niciodată? întrebă tânăra rusoaică cu emoţie.

— Ba da, am revăzut-o odată, în Spania, în închisoarea din Cadix, unde fusesem aruncat mai înainte de a mă reclama guvernul francez. Dar eram aşa de desfigurat încât n-a putut să mă recunoască. „Sărmanul om!” a murmurat

ea, trecând pe lângă mine. Oh! exclamă O sută şaptesprezece, sunt zece ani de atunci… Zece ani am plâns cu lacrimi de sânge. Sărmana mea soră…!

— Şi vrei s-o revezi?

— Mă mai întrebi!… Aş voi să fiu destul de schimbat ca să nu mă mai recunoască, dar în acelaşi timp visul meu ar fi să trăiesc mereu lângă ea. Abia cu puţin timp în urmă mi-a venit gândul acesta, când am aflat adevărul.

— Ce ai aflat?

— Că adevăratul ei frate e fericit în India şi nu se gândeşte să se reîntoarcă.

— Şi el îi scrie regulat?

— Da, pentru dânsa însă, omul care scrie sunt eu.

— De când ai aflat lucrurile acestea?

— De opt zile numai; am stat mulţi ani în fundul ocnei pentru că credeam că mă dispreţuieşte, credeam că inima-i deschisă adevăratului frate, era plină de ură şi de dezgust pentru mine. Timp de zece ani am stat în închisoare, neîndrăznind să mă gândesc măcar la evadare; eu care, ai văzut bine, am evadat cu atâta uşurinţă într-o singură noapte… Sunt opt zile de când ştiu că omul al cărui nume îl împrumutasem e în India şi că ea nu l-a revăzut niciodată. Mă înţelegi?

— Da, murmură tânăra, visătoare.

O sută şaptesprezece fu întrerupt de Milon, care intrase în cabină.

— Stăpâne!… zise el, marea e din ce în ce mai furioasă… Mateloţii se tem de vreo nenorocire…

— Ei aş! răspunse O sută şaptesprezece.

Şi sculându-se alergă în grabă pe punte şi luă comanda vaporului.

Întreaga noapte, omul care cu o seară mai înainte zăcea în fundul ocnei sub greutatea lanţurilor domină furtuna, şi se luptă vitejeşte cu valurile.

Abia în zori, ploaia încetă şi vântul se mai potoli.

În depărtare, spre nord, se zăreau stâncile albe ale Toulonului.

Patru lovituri de tun răsunară la câte cinci minute interval şi zgomotul detunăturilor ajunse până la urechile lui O sută şaptesprezece şi ale tovarăşilor săi.

— Una este pentru mine, zise el surâzând, una pentru Milon, una pentru călău şi a patra pentru condamnatul la moarte.

Cei de la ocnă au prins de veste că am evadat, dar e puţin cam prea târziu…

— Oh! stăpâne!… murmură Milon, dumneata care opreşti din mersul său cuţitul plecat să taie capul unui condamnat, dumneata care cu atâta măreţie domini uraganul mării, cine eşti dumneata?

— Cine eşti? întrebă şi tânăra femeie, demon a cărui privire pătrunde până în fundul sufletului meu şi mă tulbură aşa de adânc?

— Cine eşti, stăpâne şi ce am făcut eu pentru ca să mă scapi de la moarte? întrebă fostul condamnat la moarte.

— Şi eu, stăpâne, zise la rândul său călăul, îmi dai voie şi mie să te întreb care ţi-e numele?

— Aşteptaţi! răspunse, O sută şaptesprezece.

Furtuna se potolise. Vaporul, ascultător, începuse să despice cu energie valurile mării.

Apoi, când coastele Franţei se pierdură în depărtare şi jur împrejur nu se mai văzură decât valurile mării, un surâs flutură pe buzele lui O sută şaptesprezece.

— Voiţi să-mi ştiţi numele? zise el. Mă numesc ROCAMBOLE!

Şi vaporul îşi continuă drumul înainte, liniştit…

SFÂRŞIT